

GOD JUL OCH
GOTT NYTT ÅR!
HYVÄÄ JOULUA JA
HAUSKAA UUTTA
VUOTTA!

**Vårens
dubbelval**

Sid 3

**En företagarevänlig
kommun**

Sid 7

**Thomas och Heléne
hittade hem**

Sid 8

Larsmo blickar framåt

Det är mycket på gång i kommunen också denna höst, trots ekonomiskt utmanande tider.

Finansministeriet har upprepade gånger påmint om behovet av inbesparingar för att få landets ekonomi i balans och i statsbudgeten för 2025 ingår åtgärder som berör i princip alla. Vårdförändringarna förväntas fortsätta spara och kommunernas statsandelar för basservicen minskas. Statsandelsreformen som planerats träda i kraft 2026 skjuts fram med ett år, vilket innebär att finansieringen av social- och hälsovårdsreformen fortsättningsvis påverkar fördelningen av statsandelar till kommunerna.

Med AN-refomen som träder i kraft 2025 överförs ansvaret arbets- och näringstjänsterna till kommunerna. I lagberedningen har målsättningen varit att reformen skulle genomföras kostnadsneutralt mellan kommunerna och staten. De kalkyler som nu uppgjorts visar att kommunerna ändå får en tilläggsutgift på 800 000 euro.

I Jakobstadsregionen bildar av Kronoby, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre med Jakobstad som ansvarig kommun ett eget sysselsättningsområde. I och med reformen ska kommunerna delta i finansieringen av arbetsmarknadsstödet fr.o.m. 100 dagar jämfört med 300 dagar som i dagsläget och det blir ytterst viktigt att kommunerna lyckas i rådgivnings- och utbildningsinsatserna till arbetssökandena. Jämsides med rådgivning och utbildning behöver också insatser för rekrytering av ny arbetskraft till regionen prioriteras, då många av regionens företag har planer på nyanställningar.

Sysselsättningsläget i Larsmo är fortsatt bra då arbetslöshetsgraden i slutet september var endast 2,5 procent, då medeltalet för hela landet uppgick till 10,4 procent.

Byggnadsverksamheten i Larsmo är fortfarande klart lägre än före Ukrainakriget. I år har hittills beviljats bygglov för 15 egnahemshus jämfört med totalt 31 bygglov år 2021. I och med sjunkande räntor har en del tomtaffärer gjorts

under hösten och förhoppningen är nu att byggandet igen tar fart på våren. En mindre byggaktivitet återspeglas också i befolkningsökningen, som ser ut att bli något mindre i år än 2023.

Budgeten för 2025 bygger ändå på fortsatt tillväxt. Skattegrunden prognostiseras fortsättningsvis växa snabbare än landet i genomsnitt då sysselsättningsläget antas vara bättre än genomsnittet för hela landet och invånarantalet förväntas öka med 80 personer.

Målsättningen var att få budgeten för 2025 i balans med oförändrat skatteuttag och denna målsättning nåddes nästan, då budgeten med oförändrade skatterprocenter visar ett underskott på 150 000 euro.

En del av nämndernas och sektionernas önskemål ströks i beredningen, men larsmoborna erbjuds nog ändå både bra basservice och hel del guldkant även nästa år. Ett kommundillägg till hemvårdsstödet införs, flera välmåendeprojekt pågår, hobbyverksamhet inom Finlandsmodellen och parkverksam-

het för barn fortsätter, nya parkområden vid Storströmmen och Vikarholmen iordningsställs och den nya ungdomsgården och servicehuset i idrottsparken är exempel på verksamhet och investeringar som inte är lagstadgade, men som prioriterats 2025 års budget. Under nästa år får kommuninvånarna också tycka till om vart medborgarbudgeten på 10 000 euro ska riktas.

Gun Kapténs
Kommundirektör

Luoto katsoo eteenpäin

Kunnassa on myös tänä syksynä paljon meneillään, taloudellisista haasteista huolimatta.

Valtiovarainministeriö on toistuvasti muistuttanut säästöjen tarpeesta maan talouden tasapainottamiseksi, ja vuoden 2025 valtionbudjettiin sisältyy toimenpiteitä, jotka koskevat käytännössä kaikkia. Hyvinvointialueiden odotetaan jatkavan säästölinjalla ja kuntien valtionosuuksia peruspalveluille leikataan. Valtionosuus uudistus, joka on suunniteltu astuvan voimaan vuonna 2026, siirtyy vuodella eteenpäin, mikä tarkoittaa, että sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen rahoitus vaikuttaa edelleen valtionosuuksien jakoon kunnille.

Vuonna 2025 voimaan astuvan työn ja elinkeinouudistuksen myötä vastuu työ- ja elinkeinoasioista siirtyy kunnille.

Lainsäädäntötyössä on ollut tavoitteena, että uudistus toteutettaisiin kustannusneutraalisti kuntien ja valtion välillä. Nyt laaditut laskelmat osoittavat, että kunnille syntyy kuitenkin 800 000 euron lisäkustannus.

Pietarsaaren seudulla Kruunupyö, Luoto, Uusikaarlepyy ja Pedersöre muodostavat yhdessä vastuukuntana toimivan Pietarsaaren kanssa oman työllisyysalueensa. Uudistuksen myötä kunnat osallistuvat työmarkkinatuen rahoitukseen 100 päivän ajalta nykyisen 300 päivän sijaan ja on erittäin tärkeää, että kunnat onnistuvat työnhakijoille suunnatuissa neuvonta- ja koulutustoimissaan. Neuvonnan ja koulutuksen ohella myös uusien työntekijöiden rekrytointitoimien priorisointi on tärkeää alueellisesti, sillä monet yritykset suunnittelevat uusia rekrytointeja.

Luodossa työllisyystilanne on edelleen hyvä, sillä työttömyysaste oli syyskuun lopussa vain 2,5 prosenttia, kun koko maan keskiarvo oli 10,4 prosenttia.

Rakentaminen Luodossa on edelleen selvästi alhaisempaa kuin ennen Ukrainan sotaa. Tänä vuonna on tähän mennessä myönnetty rakennuslupia 15 omakotitalolle verrattuna yhteensä 31 rakennuslupaan vuonna 2021. Koska korot ovat hieman laskeneet syksyn aikana on joitakin tonttikauppoja tehty, ja toiveena on, että rakentaminen taas vilkastuu jälleen keväällä. Rakennustoiminnan hidastuminen näkyy myös siinä, että väestönkasvun odotetaan olevan hieman pienempi tänä vuonna verrattuna aiempiin vuosiin.

Vuoden 2025 talousarvio perustuu kuitenkin kasvun jatkumiseen. Veropohjan ennustetaan kasvavan edelleen nopeammin kuin maan keskiarvo, sillä työllisyystilanteen odotetaan olevan parempi kuin koko maan keskiarvo, ja väkiluvun ennustetaan kasvavan 80 henkilöllä.

Tavoitteena oli saada vuoden 2025 talousarvio tasapainoon muuttumattomalla verotuksella, ja tämä tavoite saa-

vutettiin lähes, sillä muuttumattomilla veroprosenteilla budjetissa on alijäämä 150 000 euroa.

Lautakuntien ja jaostojen toiveista jouduttiin karsimaan hieman valmisteluvaiheessa, mutta luotolaisille tarjotaan silti sekä hyvää peruspalvelua että paljon kultareunuksia myös ensi vuonna. Kotihoidontuen kuntalaiset otetaan käyttöön, useita hyvinvointihankkeita on käynnissä, harrastustoiminta Suomen mallin mukaan ja lasten puistotoiminta jatkuvat, uusia puistoalueita Storströmmen ja Vikarholmenin alueilla kunnostetaan, ja uusi nuorisotalo sekä urheilupuiston huoltorakennus ovat esimerkkejä toiminnasta ja investoinneista, jotka eivät ole lakisäätöisiä, mutta jotka on priorisoitu vuoden 2025 budjetissa. Ensi vuonna kunnan asukkaat saavat myös vaikuttaa siihen, mihin 10 000 euron kansalaisbudjetti suunnataan.

Gun Kapténs
Kunnanjohtaja

365 ÖAR
LIVSKRAFT
365 SAARTA ELINVOIMAA

LARSMO KOMMUN INFORMERAR • LUODON KUNTA TIEDOTTA
2 / 2024 • ÅRGÅNG/VUOSIKERTA 36

ISSN 2670-0514 (tryckt/painettu) ISSN 2670-0522 (web-version/nettiversio)

Ansvarig utgivare / Vastaava julkaisija **Gun Kapténs** Grafisk formgivning / Graafinen suunnittelu **Oy Fristyle Ab** Tryckeri / Painotalo **Botnia Print** E-tidning / E-lehti **www.larsmo.fi**

Vårens dubbelval

Den 13 april 2025 går Finlands folk till valurnorna för att rösta i välfärdsområdes- och kommunalvalet. Förhandsröstning pågår 2-8 april.

Röstningen går i stora drag till på samma sätt som tidigare. En skillnad är att väljaren denna gång får två röstsedlar i stället för en: en traditionell vit för kommunalvalet och en violett för välfärdsområdesvalet. Numren på kandidaterna i kommunalvalet börjar från nummer 2. Kandidaterna i välfärdsområdesvalet har fyrsiffriga nummer. Precis som tidigare kan väljaren kontrollera kandidaternas nummer i de kandidatförteckningar som finns i röstningsbåset. Kandidatförteckningarna följer röstsedlarnas färgteman, dvs. förteckningen för områdesvalet är violett och förteckningen för kommunalvalet är vit.

Ifall kandidaten är kandidat i båda valen har hen två olika kandidatnummer. Var noggrann i röstningsbåset. Det är många siffror att komma ihåg denna gång.

Som väljare kan du välja att rösta i båda valen samtidigt. Du kan också välja att rösta vid olika tillfällen, till exempel på förhand i välfärdsområdesvalet och på valdagen i kommunalvalet. Det är också möjligt att rösta i endast ett av valen.

Vid välfärdsområdesvalet väljs le-

damöter till välfärdsområdesfullmäktige som beslutar om ordnandet av social- och hälsovårdstjänster och räddningsväsendets tjänster inom Österbottens välfärdsområde. Vid kommunalvalet väljs ledamöter till kommunfullmäktige som beslutar om kommunens verksamhet och ekonomi.

Vallokalerna i Larsmo är bekanta från tidigare val: Risö skola, kommundgården, Näs skola och Bosund skola. Vallokalerna öppnas för röstning kl. 9 på valdagen och stängs kl. 20 på kvällen. På valdagen kan du rösta bara i den vallokal som fastställts som din egen vallokal. Du hittar information om din vallokal på meddelandekortet som skickas per post eller i Suomi.fi-tjänsten.

Förhandsröstning ordnas i kommundgården. Vallokalen är öppen vardagar kl. 9-17 och lördag och söndag kl. 10-14. Om du har svårt att ta dig till vallokalen kan du rösta hemma. Anmäl då om detta genom att ringa eller e-posta kommunen senast 1.4.2025 kl. 16.00. Förhandsröstning kommer också att ordnas som anstaltsröstning vid Sandlundens servicecenter.

Genom att rösta i vårens val påverkar du vem som bestämmer om viktiga frågor som rör allas vår vardag under de kommande fyra åren.

Johanna Holmbäck

Anna-Lisa var först att rösta även i riksdagsvalet våren 2024.

Vikten av att rösta

"Man ska rösta när man har rätten," säger 93-åriga Anna-Lisa Sandvik. Hon har röstat i alla val sedan hon fick rösträtt vid 21 års ålder och anser att det är viktigt att utnyttja sin röst, i stället för att klaga efteråt.

Det speciella med Anna-Lisa är att hon alltid röstat på valdagen, förutom en gång då hon förhandsröstade eftersom hon var bortrest. Hon är en morgonpig röstare och brukar vara först till valurnan i sitt valdistrikt Holm. Sedan 1986 har hon varit den första att avge sin röst, endast en gång har någon annan hunnit före.

Tidigare cyklade Anna-Lisa till vallokaler, men numera får hon skjuts av sin son Guy, som också passar på att rösta samtidigt. "Man ska vara uppe från morgo-

nen," säger Anna-Lisa med ett skratt när jag ringer upp henne.

På frågan om hon ska rösta i vårens val svarar hon: "Ja, om jag lever och är frisk." Anna-Lisa fyllde 93 år den 1 december och berättar att hon har 19 barnbarnsbarn, varav det första också har födelsedag den 1 december.

Rösträttens utveckling i Finland

Finland har en lång historia av att vara progressiv när det gäller rösträtt. År 1906 blev Finland först i Europa med att införa allmän och lika rösträtt för kvinnor. Rösträttsåldern var först 24 år, men sänktes till 21 år efter valet 1919. År 1968 sänktes den ytterligare till 20 år, och sedan 1972 har rösträttsåldern varit 18 år.

Annette Kortell-Svenfors

Kevään tuplavaalit

13. huhtikuuta 2025 Suomen kansa käy vaaliurnilla äänestämässä alue- ja kuntavaaleissa. Ennakoäänestys toimitetaan 2.-8. huhtikuuta.

Äänestys tapahtuu pääasiassa samalla tavalla kuin aiemmin. Erona on, että äänestäjä saa tällä kertaa kaksi äänestyslippua yhden sijaan: perinteinen valkoinen kunnallisvaaleihin ja violettia aluevaaleihin. Kunnallisvaaleidokkaiden numerot alkavat numerosta 2. Aluevaalien ehdokkaila on nelinumeroiset numerot. Kuten aiemminkin, äänestäjä voi tarkistaa ehdokkaiden numerot äänestyskopissa olevista ehdokasluetteloista. Ehdokasluettelot noudattavat äänestyslippujen väriteemoja; aluevaalien luettelo on violettia ja kuntavaalien luettelo on valkoinen.

Jos ehdokas on ehdolla molemmissa vaaleissa, hänellä on kaksi eri ehdokasnumeroa. Ole tarkkana äänestyskopissa. Tällä kertaa on paljon numeroita muistettavana.

Äänestäjänä voit valita äänestääkö molemmissa vaaleissa samanaikaisesti. Voit myös valita äänestääkö eri aikoina, esimerkiksi ennakkoon aluevaalissa ja vaalipäivänä kuntavaalissa. On myös mahdollista äänestää vain yhdessä vaalissa.

Aluevaaleissa valitaan valtuutetut aluevaltuustoon, joka vastaa Pohjan-

maan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisestä. Kuntavaaleissa valitaan valtuutetut kuntien valtuustoihin, jotka päättävät kunnan toiminnasta ja taloudesta.

Luodon vaalihuoneistot ovat tuttuja aiemmista vaaleista: Risön koulu, kunnantalon, Näsin koulu ja Bosundin koulu. Vaalihuoneistojen ovet avataan kello yhdeksän vaalipäivänä ja suljetaan illalla kello kahdeksalta. Vaalipäivänä voit äänestää vain siinä äänestyspaikassa, joka on määriteltä omaksi äänestyspaikaksesi. Löydät tiedot äänestyspaikastasi postitse lähetettävästä ilmoituskortista tai Suomi.fi-palvelusta.

Ennakoäänestys järjestetään kunnantalolla. Äänestyspaikka on avoinna arkipäivisin klo 9-17 ja lauantaina sekä sunnuntaina klo 10-14. Jos sinulla on vaikeuksia päästä vaalipaikalle, voit äänestää kotona. Ilmoita tästä soittamalla tai lähettämällä sähköpostia kunnalle viimeistään 1.4.2025 klo 16.00. Ennakoäänestys järjestetään myös laitosaänestyksenä Sandlundin palvelukeskuksessa.

Äänestämällä kevään vaaleissa voit vaikuttaa siihen, kuka päättää tärkeistä kaikkien arkeen vaikuttavista asioista seuraavien neljän vuoden aikana.

Johanna Holmbäck

Jul och nyår i Larsmo församling

To 12.12 kl. 18	Karagruppens julmiddag och fest i förs.hemmet
Lö 14.12 kl. 18	Kauneimmat joululaulut, Sjöblom, Forsman
Sö 15.12 kl. 10	Högmässa, Sjöblom, Forsman
Sö 15.12 kl. 18	De vackraste julsångerna, Sjöblom, Forsman, Thomas Öst sång & nyckelharpa
Må 16.12 kl. 12	Jul i gemenskap i förs.hemmet, julgröt, program
Sö 22.12 kl. 10	Gudstjänst, Nygård, Wiklund
Ti 24.12 kl. 10	De minstas julandakt, Wiklund, barnledare
Ti 24.12 kl. 13	Barnens julbön, Tupeli, Svenfelt, Forsman, barnkörererna
Ti 24.12 kl. 15	Julbön, Nygård, Forsman, sång Susanne Westerlund
On 25.12 kl. 08	Julotta med mässa, Sjöblom, Forsman, sång Marina Rintamäki m.fl.
To 26.12 kl. 10	Högmässa, Sjöblom, Wiklund
To 26.12 kl. 14	Nattvard vid Sandlunden, Sjöblom, Wiklund
Sö 29.12 kl. 10	Gudstjänst, predikant Per Svenfelt, Nygård, Forsman
On 01.01 kl. 18	Kvällshögmässa, Sjöblom, Forsman
Sö 05.01 kl. 10	Högmässa, Nygård, Forsman
Sö 05.01 kl. 18	Lördagssamling i förs. hemmet, Joakim Asplund, servering, barnpassning. Obs. lördagssamlingen hålls söndag kväll!
Må 06.01 kl. 10	Högmässa, Sjöblom, Forsman

En ny fullmäktigeperiod står inför dörren

Denna fullmäktigeperiod är snart slut, och vi står inför ett nytt kommunalval. Den 13 april 2025 ordnas både kommunalval och välfärdsområdesval.

Vi kommer säkert att se flera valkampanjer och torgevenemang inför de kommande valen, jämfört med senaste kommunalval då vi hade coronarestriktioner. Då bedrevs valkampanjerna mest via sociala medier och insändare i lokaltidningar.

Förra välfärdsområdesvalet var det en ny situation för alla och folket visste inte vad som komma skall. Det finns säkert en hel del synpunkter om hur välfärdsområdena har lyckats.

Under året som gått har vi haft invigning av de två största investeringarna som gjorts under denna period: kungårdens utvidgning och Storströmmens daghem.

Den nya utbyggnaden av kungården invigdes i maj. Bland inbjudna gäster var de som planerat utbyggnaden, politiker som tagit besluten och entreprenörer som gått från ord till handling samt representanter från grannkommunerna och de som underhöll med musik och servering under kvällen.

Storströmmens daghem invigdes i början av oktober. Det var en fin invigning med bl.a. sång av daghemsbarnen och rundvandring i det nybyggda daghemmet, som var välplanerat och välbehövt för barnen och personalen. Området för daghemmet är optimalt, men i dagsläget finns utmaningar med korsningen Havtornsvägen och väg 749, vilket kommer att åtgärdas. Planeringen av Furuholmsrondellen kommer också att innefatta korsningen till Hav-

tornsvägen och Risöhallvägen.

I september hade fullmäktige aftonskola med temat ekonomi. Där informerades om ekonomiläget inför budgeten. Det var inga positiva siffror som lades fram utan ett stort minus i resultatet. I detta skede krävdes en åtgärd.

Styrelsen samlades till ett två dagars budgetseminarium i oktober. Tjänstemännen hade jobbat hårt och gjort en välplanerad arbetsbok inför budgetseminariet och lyckades nå nära ett nollresultat utan att t.ex. höja inkomstskatten.

Styrelsen gick noggrant igenom budgeten 2025 och ekonomiplanen 2025–2027. Många av ärendena krävde långa diskussioner innan beslut kunde tas. I skrivande stund är budgeten ännu inte godkänd i fullmäktige.

En del av de tilltänkta investeringar-

na för 2025 är att Cronhjelmsskolan blir utbyggd, en ny avfallsstation byggs på Gammelhagen, den lätta trafikleden till Fagnäs byggs och den lätta trafikleden i Bosund påbörjas.

Som jag nämnde tidigare är det snart kommunalval och välfärdsområdesval. Jag ser fram emot fina och livliga valkampanjer och önskar alla kandidater lycka och valgång i valen 2025.

Till sist vill jag tacka alla tjänstemän och politiker för det goda samarbetet under denna period.

Önskar Er alla en Fridfull Juletid och ett Gott Nytt År!

Kommunstyrelsens
ordförande
Robin Sundelin

Uusi valtuustokausi on jo ovella

Tämä valtuustokausi on pian ohi ja edessä on uudet kuntavaalit. 13. huhtikuuta 2025 järjestetään sekä kuntavaalit että aluevaalit.

Tulemme varmasti näkemään useita vaalikampanjoita ja toritapahtumia ennen tulevia vaaleja, verrattuna edellisiin kuntavaaleihin, jolloin koronarajoitukset olivat vielä ajankohtaisia. Silloin vaalikampanjat käytiin pääasiassa sosiaalisen median ja paikallislehtien mielipidekirjoitusten kautta.

Edellisissä aluevaaleissa tilanne oli kaikille uusi, eikä kansa tiennyt, mitä odottaa. On varmasti paljon mielipiteitä siitä, kuinka hyvinvointialueet ovat onnistuneet.

Kuluneen vuoden aikana kaksi suurinta investointiamme ovat valmistuneet ja otettu käyttöön: kunnanta-

lon laajennus ja Storströmmen päiväkotia.

Kunnantalon uuden laajennuksen avajaisjuhlat olivat toukokuussa. Kutsuvieraiden joukossa olivat laajennuksen suunnittelijat, päättävät poliitikot, urakoitsijat sekä naapurikuntien edustajat ja illan aikana musiikista ja tarjoilusta huolehtineet.

Storströmmen päiväkotia avattiin lokakuun alussa. Avajaiset olivat hieno tilaisuus, jossa kuultiin muun muassa päiväkotilasten laulua sekä esiteltiin uutta päiväkotia, joka oli hyvin suunniteltu ja tarpeellinen lapsille ja henkilökunnalle. Päiväkodin alue on optimaalinen mutta Tyrnitien ja tien 749 risteys on tällä hetkellä haasteellinen. Asia aiotaan kuitenkin ratkaista. Furuholmin kiertoliittymän suunnittelu käsittää myös Tyrnitien ja Risöhallintien risteuksen.

Syyskuussa kunnanvaltuusto osallistui talousaiheiseen iltakoulu. Siellä tiedotettiin taloudellisesta tilanteesta ennen talousarvion valmistelua. Esittelyssä ei ollut positiivisia lukuja, vaan tuloksessa oli suuri miinus. Tässä vaiheessa tarvittiin toimenpiteitä.

Kunnanhallitus kokoontui kahden päivän budjettiseminaariin lokakuussa. Virkamiehet olivat työskennelleet ahkerasti ja laatineet hyvin suunnitellun talousarviodokumentin seminaaria varten, ja he onnistuivat saavuttamaan lähes nollatuloksen esimerkiksi ilman tuloveroprosentin nostoa.

Hallitus tarkasteli huolellisesti vuoden 2025 budjettia ja taloussuunnitelmaa 2025–2027. Monet asioista vaativat pitkiä keskusteluja ennen päätösten tekemistä. Kirjoitushetkellä talousarviota ei vielä ole hyväksytty valtuustossa.

Osa suunnitelluista investoinneista vuodelle 2025 on Cronhjelminkoulun laajennus, uuden jäteaseman rakentaminen Gammelhageniin, kevyenliikenteenväylä rakentaminen Fagnäsiin ja Bosundin kevyenliikenteenväylän rakentamisen käynnistys.

Kuten aiemmin mainitsin, pian on kuntavaalit ja aluevaalit. Odotan innolla hienoja ja vilkkaita vaalikampanjoita ja toivotan kaikille ehdokkaille onnea ja menestystä vaaleissa 2025.

Lopuksi haluan kiittää kaikkia virkamiehiä ja poliitikkoja hyvästä yhteistyöstä tämän kauden aikana.

Toivotan teille kaikille rauhaisaa jouluaikaa ja hyvää uutta vuotta!

Kunnanhallituksen
puheenjohtaja
Robin Sundelin

Bygglagen 2025

Många har säkert läst eller fått information om att det kommer en ny bygglag från år 2025. För allmänheten är det kanske mest intressant att man nu kan bygga större byggnader och skyddstak utan tillstånd jämfört med den nuvarande markanvändnings- och byggnadslagen.

Enligt den nya bygglagen behöver man inte ansöka om bygglov för att bygga till exempel en bastu eller ekonomibyggnad som är mindre än 30 m² samt skyddstak på högst 50 m². Det är dock

viktigt att man följer bestämmelserna i planläggningen gällande byggrätt och avstånd till grannfastigheterna. Det lönar sig alltid att kontakta byggnadsinspektionen före man påbörjar ett projekt som inte kräver bygglov enligt den nya bygglagen för att byggnadsinspektören ska kunna ge information om huruvida det är möjligt att bygga den tilltänkta byggnaden eller om den strider mot de bestämmelser som finns.

Den nya bygglagen är mycket mera än bara möjligheten att börja bygga större byggnader utan bygglov. Här är några väsentliga punkter som framkommer i den nya lagen:

Hållbarhet: Lagen fokuserar på att minska klimatpåverkan genom att främja energieffektivitet och användning av hållbara material. Byggnader måste uppfylla strängare krav på koldioxidavlagring och livscykelanalys.

Digitalisering: För att underlätta byggprocessen inför lagen krav på att kommunerna laddar upp planerings- och byggdata till ett gemensamt datasystem. Detta syftar till att öka transparensen och effektiviteten i byggprocessen.

Cirkulär ekonomi: Lagen stöder användning av återvunna material och processer som minskar avfall och främjar återanvändning. Byggföretag uppmannas implementera cirkulära principer i sina projekt.

Minskad byråkrati: Genom att förenkla tillståndsförfaranden och fastställa tydliga ansvarsområden för olika aktörer minskar lagen den administrativa bördan för byggföretag och kommuner.

Johnnie Wisén

Budget 2025

Kommunens vision 2035 är "Larsmo är en framgångsrik och trivsamt boendekommun i en välmående region". Strategiska tyngdpunktsområden i kommunstrategin är Välmående genom livet, Rustade för framtiden och Välkommen till Larsmo. Denna vision och dessa strategiska tyngdpunkter är utgångspunkten också för budgeten för 2025.

Sysselsättningsläget i Larsmo är fortsättningsvis bland de bästa i landet. Invånarantalet beräknas öka under 2024 till 5 920 invånare. I budgeten för 2025 och i ekonomiplanen för 2026 och 2027 beräknas ökningen fortsätta, med 80 personer årligen.

Inför räkenskapsåret 2024 höjdes kommunens inkomstskatteprocent till 8,3 % från 7,36 %. De totala skatteinkomsterna ökar under 2024 och beräknas fortsätta öka under 2025 till nästan 12 miljoner (11,4 miljoner 2024). Fullmäktige har beslutat hålla skatteprocenterna för 2025 på samma nivå som 2024.

De statsandelar som Larsmo kommun erhåller för 2025 uppgår till 11 miljoner.

Utöver skatteinkomster och statsandelar har kommunen inkomster via bland annat hyresinkomster, arrenden, avgifter för byggnadsinspektion, avgifter för småbarnspedagogik och understöd och bidrag från staten och övriga organisationer. Verksamhetens intäkter budgeteras år 2025 uppgå till 1,9 miljoner euro.

Larsmo kommuns verksamhet indelas i fyra sektorer: sektorn för utbildning och fostran, välfärdssektorn, tekniska sektorn och allmänna sektorn.

Innan reformen av social- och hälsovården i Finland och välfärdsområdena startade sin verksamhet 1.1.2023 användes ungefär hälften av kommunens medel till social- och hälsovård. Efter reformen används en stor del av medlen för våra barn och unga. Kommunens uppgift är fortfarande invånarnas hälsa och välfärd.

Den största kostnadsposten för den kommunala verksamheten är personalkostnader. År 2025 utgör de 65 % av de totala kostnaderna om 23,2 miljoner euro. Utöver personalkostnader har kommunen materialkostnader till exempel för underhåll av fastigheter och gator, livsmedel och skolmaterial. Kommunen anlitar också flera olika tjänster som till exempel skolskjutsar samt näringslivs- och experttjänster. Kommunen deltar i kommunala samarbeten, till exempel Jakobstads sysselsättningsområde, Österbottens förbund och Miljöhälsan Kallan (hälsoövervakning och veterinärvård). Understöd består främst av hemvårdsstödet och under 2025 tillkommer även Larsmo kommuns tillägg.

Verksamhetsbidraget (vilket är ett minusbidrag) ska täckas med skatteinkomster och statsandelar och det budgeteras 2025 uppgå till 21,3 miljoner.

Kommunen bör prestera ett årsbidrag för att kunna investera i framtiden. För 2025 budgeteras ett årsbidrag om 1,3 miljoner. Investeringarna budgeteras uppgå till 4,5 miljoner. Den interna finansieringen är 35 %.

Larsmo kommun investerar 2,2 miljoner euro 2025 i byggnader. Kommunen ska bygga en ungdomsgård och ett servicehus i idrottsparken. Cronhjelm-skolan ska byggas till och Risö skolas plåttak ska förnyas. I gator, asfaltering och vägbelysning investerar kommunen 1,9 miljoner euro. Den största investeringen är en ny avfallsstation i Gammelhagen. Larsmo kommun deltar i bygandet tillsammans med Ekorosk. Övriga investeringar på ca 0,4 miljoner euro är bland annat Storströmmens parkområde, Vikarholmens parkområde vid Vetegränden, lekparken och omklädningsmoduler vid simstränder som ska börja restaureras från år 2025. Dessutom ska industriområdet vid Vidmosen skyltas.

Budgeten för räkenskapsperioden 2025 visar ett resultat om -145 000 euro.

Kommunens länestock budgeteras öka med 3,1 miljoner till 37,3 miljoner euro. Detta betyder 6 217 euro per invånare.

Maria Palm

Talousarvio 2025

Kunnan visio vuodelle 2035 on "Luoto on menestyvä ja viihtyisä asuin-kunta osana hyvinvoivaa seutua". Kuntastrategian strategiset painopistealueet ovat Hyvinvointia läpi elämän, Valmistautuneina tulevaan ja Tervetuloa Luotoon. Yleinen visio ja strategiset painopisteet toimivat myös vuoden 2025 talousarvion perustana.

Luodon työllisyystilanne on edelleen maan parhaiden joukossa. Asukasmäärä kasvaa arvion mukaan 5 920 henkeen vuonna 2024. Vuoden 2025 budjetissa sekä vuosien 2026 ja 2027 taloussuunnitelmassa kasvun arvioidaan jatkuvan vuosittain 80:ä hengellä.

Kunnan tuloveroprosentti nousi tilikautena 2024 7,36 prosentista 8,3 prosenttiin. Kokonaisverotulot kasvavat vuonna 2024 ja kasvun arvioidaan jatkuvan vuonna 2025 lähes 12 miljoonaan (11,4 miljoonaa 2024). Valtuusto on päättänyt säilyttää vuoden 2025 veroprosentit vuoden 2024 tasolla.

Luodon kunnalle osoitetut valtionosuudet ovat vuonna 2025 11 miljoonaa euroa.

Verotulojen ja valtionosuuksien lisäksi kunnan tulot muodostuvat muun muassa vuokratuloista, maavuokrasta, rakennustarkastuksen maksuista, varhaiskasvatusmaksuista sekä valtion ja muiden organisaatioiden tuista ja avustuksista. Toimintatulot arvioidaan vuonna 2025 olevan 1,9 miljoonaa euroa.

Luodon kunnan toiminta jakautuu neljään toimialaan: kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, hyvinvoinnin toimiala, tekninen ja yleinen toimiala.

Ennen Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämistä 1.1.2023 noin puolet kunnan varoista kului sosiaali- ja terveydenhuoltokustannuksiin. Uudistuksen jälkeen suuri osa varoista käytetään lasten ja nuorten hyväksi. Kunnan tehtävänä on edelleen asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen.

Kunnan toiminnan suurin kustannuserä on henkilöstökustannukset. Vuonna 2025 niiden osuus on 65 prosenttia kokonaiskustannuksista eli 23,2 miljoonaa euroa. Kunnalla on henkilöstökustannusten lisäksi materiaalikustannuksia esimerkiksi kiinteistöjen ja katujen kunnossapidosta, elintarvikkeista ja koulumateriaalista. Kunta hankkii myös paljon eri palveluja, esimerkiksi koulukuljetukset sekä elinkeino- ja asiantuntijapalvelut. Kunta osallistuu kunnalliseen yhteistyöhön, esimerkiksi Pietarsaaren seudun työllisyysalue, Pohjanmaan liitto ja Ympäristöterveys Kallan (terveysvalvonta ja eläinlääkäripalvelut). Avustukset koostuvat pääosin kotihoidontuesta ja vuonna 2025 Luodon kuntalaisä.

Verotuloilla ja valtionosuuksilla katettava toimintakate (miinusmerkkinen kate) on budjetoitu olevan vuonna 2025 21,3 miljoonaa euroa.

Kunnan on tuotettava vuosikate tulevaisuuden investointitarpeisiin. Vuosikate on vuoden 2025 talousarviossa 1,3 miljoonaa. Investoinnit arvioidaan olevan 4,5 miljoonaa. Tulorahoituksen osuus on 35 %.

Vuonna 2025 Luodon kunta investoi rakennuksiin 2,2 miljoonaa euroa. Kunta aikoo rakentaa nuorisotalon ja huoltorakennuksen urheilupuistoon. Cronhjelminkoulua laajennetaan ja Risön koulun peltikatto uusitaan. Katuihin, asfaltointiin ja katuvalaistukseen kunta investoi 1,9 miljoonaa euroa. Suurin investointi on uusi jäteasema Gammelhageniin. Luodon kunta osallistuu rakentamiseen yhdessä Ekoroskin kanssa. Muut investoinnit 0,4 miljoonaa euron edestä ovat muun muassa Storströmmen puistoalue, Vikarholmenin puistoalue Vehnäkujalla, leikki- ja uimarantojen pukeutusmoduulit, jotka kunnostetaan vuodesta 2025 alkaen. Lisäksi Vidmosen teollisuusalueelle asennetaan opastekyltti.

Vuoden 2025 tilikauden talousarvion tulos on -145 000 euroa.

Kunnan lainakanta arvioidaan kasvavan 3,1 miljoonalla 37,3 miljoonaan euroon. Tämä on 6 217 euroa asukasta kohden.

Maria Palm

Rakennuslaki 2025

Monet ovat varmasti lukeneet tai saaneet tietoa siitä, että vuonna 2025 tulee uusi rakennuslaki. Yleisölle saattaa olla kiinnostavinta, että nyt voidaan rakentaa suurempia rakennuksia ja suojakatoksia ilman lupaa verrattuna nykyiseen maankäyttö- ja rakennuslakiin.

Uuden rakennuslain mukaan ei tarvitse hakea rakennuslupaa esimerkiksi saunan tai alle 30 m²:n talousrakennuksen rakentamiseen, eikä enintään 50 m²:n suojakatoksen rakentamiseen. On kuitenkin tärkeää noudattaa kaavoit-

tussäännöksiä rakennusoikeudesta ja etäisyyksistä naapurikiinteistöihin. On aina järkevää ottaa yhteyttä rakennustarkastukseen ennen kuin käynnistää hankkeen, joka ei vaadi rakennuslupaa, jotta rakennustarkastaja voi antaa tietoa siitä, onko suunnitellun rakennuksen rakentaminen mahdollista tai onko se ristiriidassa voimassa olevien sääntöjen kanssa.

Uusi rakennuslaki on paljon enemmän kuin vain mahdollisuus aloittaa suurempien rakennusten rakentaminen ilman rakennuslupaa. Tässä muutamia keskeisiä kohtia, jotka ilmenevät uudesta laista:

Kestävä rakentaminen: Laki keskittyy ilmastovaikutusten vähentämiseen edistämällä energiatehokkuutta ja kestävien materiaalien käyttöä. Rakennusten on täytettävä tiukempia vaatimuksia hiilidioksidivarastoinnin ja elinkaarianalyysin osalta.

Digitalisaatio: Rakennusprosessin helpottamiseksi laki vaatii kunnallisia suunnittelu- ja rakennustietojen lataamista yhteiseen tietojärjestelmään. Tämän tavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä ja tehokkuutta rakennusprosessissa.

Kiertotalous: Laki tukee kierrätettyjen materiaalien ja jätettä vähentävien ja kierrätystä edistävien prosessien käyttöä. Rakennusyhtiöitä kannustetaan toteuttamaan kiertotalouden periaatteita hankkeissaan.

Byrokratian vähentäminen: Laki vähentää rakennusyritysten ja kuntien hallinnollista taakkaa yksinkertaistamalla lupamenettelyjä ja määrittämällä selkeät vastualueet eri toimijoille.

Johnnie Wisén

Här i ämbetshuset Ebba Brahe i Jakobstad kommer Jakobstads sysselsättningsområde att ha sin servicepunkt. Sysselsättnings- och näringsdirektör Pia Fraktman och Kristian Snellman, sakkunnig i ungdomstjänster, strävar efter att inom den nya organisationen erbjuda kunderna en lösningsorienterad service. Pietarsaaren työllisyysalueen palvelupiste tulee sijaitsemaan Ebba Brahe virastotalossa Pietarsaassa. Työllisyys- ja elinkeinojohtaja Pia Fraktman ja nuorisopalveluiden asiantuntija Kristian Snellman pyrkivät tarjoamaan asiakkaille ratkaisukeskeistä palvelua uudessa organisaatiossa.

Sysselsättning blir del av kommunens service

Vid årsskiftet läggs Österbottens arbets- och näringsbyrå ner, liksom alla övriga statliga AN-byråer. I stället tar kommunerna över ansvaret för sysselsättningstjänsterna.

Det handlar om en nationell reform som innebär att sysselsättningsfrågor blir en del av varje kommuns basservice, på samma sätt som utbildning, samhällsplanering och småbarnspedagogik. Larsmo erbjuder sina kommuninvånare tjänsten inom ramen för Jakobstads sysselsättningsområde i samarbete med Jakobstad, Pedersöre, och Kronoby. Jakobstad är värdkommun.

Reformen förväntas ge kommunerna fler redskap att effektivare främja sysselsättningen, tillgången av kompetent arbetskraft och företagens tillväxt.

För kunderna innebär reformen inga större praktiska förändringar. Sysselsättningsom-

rådet övertar de tjänster som AN-byrån tidigare ansvarat för. Skillnaden är att tjänsterna organiseras närmare kunderna, vilket förväntas göra processerna smidigare.

Personalen som betjänar kunderna är gamla bekanta: 26 tjänster övergår från Österbottens AN-byrå till Jakobstads sysselsättningsområde.

Den fysiska servicepunkten finns också efter nyår i ämbetshuset Ebba Brahe på Kanalesplanaden 1 i Jakobstad.

Den nationella tjänsten Jobbmarknaden.fi kommer att vara den centrala mötesplatsen för lediga jobb och jobbsökande. Den som hotas av uppsägning, blir arbetslös eller permitterad ska registrera sig som arbetsökande där.

Jakobstads sysselsättningsområde kommer att informera om sina tjänster på Jobbmarknaden.fi, antingen på kommunspecifika sidor eller sysselsättningsområdets egen sida.

Basinformation om sysselsättningstjänsterna finns också på www.larsmo.fi.

För den som vill ha personlig service ger Pia Fraktman, sysselsättnings- och näringsdirektör, följande råd:

– Du kan besöka oss i aulan i ämbetshuset på Kanalesplanaden eller ringa vår telefon-

”**För kunderna innebär reformen inga större praktiska förändringar**

tjänst. Då får du mera instruktioner, säger Fraktman.

Information om öppettider och telefonnummer publiceras på kommunens webbsida inför årsskiftet.

Sysselsättningsområdet ska

erbjuda både privatpersoner och företagskunder råd och handledning i att söka jobb, rekrytera anställda och utveckla sin kompetens.

Det kan handla om t ex arbetskraftsutbildning eller rekryteringsutbildning för arbetsökande. Den senare är en snabb väg till sysselsättning, t ex för den som vill göra ett karriärsbyte.

– Rekryteringsutbildningen är en överenskommelse mellan den som går utbildningen och en arbetsgivare. Den leder till en anställning, medan arbetskraftsutbildningen leder till en kompetens, förklarar Kristian Snellman, som fram till årsskiftet jobbar som sakkunnig i ungdomstjänster i Österbottens AN-byrå.

Efter nyår övergår han i liknande uppgifter inom sysselsättningsområdet.

Pia Fraktman förutspår att det blir viktigt att utveckla samarbetet med företagen.

– Vi behöver utveckla möjligheterna att förutse behovet av arbetskraft, i samarbete med utbildningsanordnare, för att se till att företagen har tillgång till kompetent folk, säger hon.

Snellman ser det som sin och övrig personals uppgift att övervaka den arbetssökandes rättigheter och skyldigheter, och hjälpa hen framåt och in på arbetsmarknaden. Vissa kunder är mer svårssysselsatta, och där gäller det att i samarbete med andra aktörer skapa bästa möjliga förutsättningar för individen att ta sig in på arbetsmarknaden.

– Vi vill erbjuda en lösningsorienterad service för varje individ, säger han.

Pia Fraktman får slutklämma:

– Vi ska göra vårt jobb så effektivt och bra som möjligt. Alla våra kunder behöver få framtidstro, säger hon.

**Text & foto:
Malin Henricson**

Työllisyyspalvelut siirtyvät kunnalle

Pohjanmaan TE-toimistojen toiminta lakkaa vuodenvaihteessa kuten muidenkin valtiolisten TE-toimistojen. Vastuu työllisyyspalveluista siirtyy kunnille.

Kyseessä on valtakunnallinen uudistus, jonka myötä työllisyysasioista tulee osa kuntien peruspalvelua samalla tavoin kuin koulutuksesta, yhdyskuntasuunnittelusta ja varhaiskasvatuksesta. Luoto tarjoaa kuntalaisilleen palveluja Pietarsaaren työllisyysalueen puitteissa yhteistyössä Pietarsaaren, Pedersören ja Kruunupyyn kanssa. Pietarsaari toimii vastuukuntana.

Uudistuksen odotetaan antavan kunnille enemmän työkaluja työllisyyden, ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden ja yritysten kasvun tehokkaampaan edistämiseen.

Asiakkaille uudistus ei tarkoita suurempia käytännön muutoksia. Työllisyysalue siirtyy hoitamaan palveluita, joista TE-toimistot vastasivat aiemmin. Erona on se, että palvelut järjestetään lähempänä asiakkaita, minkä odotetaan tekevän prosesseista joustavampia.

Asiakaspalvelijat ovat vanhoja tuttuja: 26 virkaa siirtyy Pohjanmaan TE-toimistolta Pietarsaaren työllisyysalueelle.

Fyysinen palvelupiste sijaitsee vuodenvaihteen jälkeenkin Ebba Brahe virastotalolla Pietarsaareissa osoitteessa Kanavapuisstikko 1.

Valtakunnallinen Työmarkkinatori.fi-palvelu tulee olemaan avoimien työpaikkojen ja työnhakijoiden kohtaamispaikka. Työttömyysuhan alla olevan, työttömäksi jäävän tai lomautetun tulee ilmoittautua palvelussa työnhakijaksi.

Pietarsaaren työllisyysalue tulee tiedottamaan palveluitaan Työmarkkinatori.fi-palvelussa, joko kuntakohtaisilla sivuilla tai työllisyysalueen omalla sivulla. Perustietoja työllisyyspalveluista on myös osoitteessa www.larsmo.fi.

Työllisyys- ja elinkeinojohtaja Pia Fraktman antaa henkilökohtaista palvelua haluavalle seuraavan neuvon:

- Voit vieraila luonamme virastotalon aulassa Kanavapuisstikolla tai soittaa puhelinpalveluumme, niin saat lisäohjeita, Fraktman sanoo.

Aukioloajat ja puhelinnumerot julkaistaan kunnan verkkosivustolla ennen vuodenvaihtetta.

Työllisyysalue tarjoaa sekä yksityishenkilöille että yrittäjäasiakkaille neuvontaa ja ohjausta työhaussa, työntekijöiden rekrytoinnissa ja osaamisen kehittämisessä.

Kyse voi olla esimerkiksi työnhakijoille tarkoitettu työkoulutuksesta tai rekrytointikoulutuksesta. Jäljempänä mainittu on nopea tie työllistymiseen esimerkiksi alanvaihtajalle.

- Rekrytointikoulutus on koulutettavan ja työnantajan välinen sopimus. Se johtaa työpaikkaan, kun taas työvoima-

” Asiakkaille uudistus ei tarkoita suurempia käytännön muutoksia

koulutus pätevöittää, Kristian Snellman selittää. Hän työskentelee vuodenvaihteeseen asti nuorisopalveluiden asiantuntijana Pohjanmaan TE-toimistossa.

Vuodenvaihteen jälkeen hän siirtyy vastaaviin tehtäviin työllisyysalueelle.

Pia Fraktman ennustaa, että on tärkeää kehittää yhteistyötä yritysten kanssa.

- Meidän on kehitettävä keinoja ennakoita työvoiman tarvetta yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa, jotta yritysten saatavilla on päteviä ihmisiä, hän sanoo.

Snellmanin mielestä hänen ja muun henkilöstön tehtävänä on valvoa työnhakijoiden oikeuksia ja velvollisuuksia sekä auttaa heitä eteenpäin ja pääsemään työmarkkinoille. Osa asiakkaita on vaikeammin työllistettäviä, jolloin on tärkeää luoda yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa yksilölliset parhaat mahdolliset edellytykset päästä työmarkkinoille.

- Haluamme tarjota ratkaisukeskeistä palvelua jokaiselle, hän sanoo.

Pia Fraktman saa viimeisen sanan:

- Teemme työtämme mahdollisimman tehokkaasti ja hyvin. Kaikki asiakkaamme tarvitsevat uskoa tulevaisuuteen, hän sanoo.

Teksti ja kuvat: Malin Henricson

Larsmo - en företagervänlig kommun

Företagen i Larsmo mår bra och utvecklingen går framåt. I fjol grundades 19 nya företag i kommunen med hjälp av Concordia. Hittills i år är samma siffra uppe i 15 nya företag, men året är inte slut än! Sedan år 2010 har det grundats allt mellan 8 och 25 företag per år i Larsmo. Kommunen har fortsättningsvis också en mycket låg arbetslöshet, endast 2,5 procent är arbetslösa i kommunen. För hela regionen är andelen 5,7 procent.

Den bransch som det startas mest företag inom i kommunen är byggnads- och industribranschen. Men Larsmo är lite speciellt på det sättet att där finns många mindre företag som fungerar som underleverantörer åt större

företag i regionen, säger Sanna Kankaanpää, företagsrådgivare på Concordia:

- Speciellt för Larsmo är också att unga människor inte räds företagandet. Att starta ett företag är ett bra sätt för många ungdomar att testa sina egna vingar. Larsmo känns som en väldigt företagervänlig kommun, konstaterar hon.

Kari Myllymäki jobbar också som företagsrådgivare på Concordia och jobbar dessutom med ägarskiften inom projektet Ostrobothnian Business Transfers. Ett ägarskifte kan vara till exempel att företaget går vidare från förälder till barn eller att en utomstående köper företaget. Hur ägarskiftet än går till är det viktigt att vara ute i god tid, betonar Myllymäki.

- De vanligaste utmaningarna vi ser är att företaget inte är i försäljningskick eller att köparen inte har någon plan för övertagandet av verksamheten. Kontakta gärna oss ifall du funderar på att sälja eller köpa ett företag. Vi kan ge dig vägledning och fungera som stöd. Även generationsskiften behöver planeras i förväg för att allt ska ske så smidigt som möjligt.

Funderar du på att starta företag eller behöver du hjälp med att utveckla ditt företag? Eller är du intresserad av att veta mer om ägarskiften? Ta i så fall kontakt med Concordias företagsrådgivare Sanna Kankaanpää (0500 160 908) eller Kari Myllymäki (0400 123 630).

Luoto - yritysystävällinen kunta

Luodon yrityksillä menee hyvin ja kehitys etenee.

Viime vuonna kunnassa perustettiin 19 uutta yritystä Concordian avulla. Tänä vuonna sama luku on jo 15 uutta yritystä, mutta vuosi ei ole vielä ohi! Vuodesta 2010 lähtien Luodossa on perustettu vuosittain 8-25 yritystä. Kunnassa on myös edelleen erittäin alhainen työttömyysprosentti, vain 2,5 prosenttia. Koko maakunnassa työttömyysaste on 5,7 prosenttia.

Kunnassa aloitetaan eniten yrityksiä rakennus- ja teollisuusalalla. Mutta Luoto on sikäli hieman erikoinen, että siellä on paljon pienempiä yrityksiä, jotka toimivat alihankijoina alueen suuremmille yrityksille, kertoo yritysneuvoja

Sanna Kankaanpää Concordiasta:

-Erytistä Larsmossa on myös se, että nuoret eivät pelkää yrittäjyyttä. Yrityksen perustaminen on monelle nuorelle hyvä tapa kokeilla omia siipiään. Luoto tuntuu hyvin yrittäjähenkiseltä kunnalta, hän sanoo.

Kari Myllymäki toimii myös yritysneuvojana Concordiasa ja on mukana Ostrobothnian Business Transfers -hankkeessa. Omistajanvaihdos voi olla esimerkiksi se, että yritys siirtyy vanhemmalta lapselle tai että ulkopuolinen ostaa yrityksen. Oli miten oli, omistajanvaihdoksesta on tärkeää olla tietoinen hyvissä ajoin, Myllymäki painottaa.

- Yleisimmät haasteet, joi-

ta näemme, ovat se, että yritys ei ole myyntikunnossa tai että ostajalla ei ole suunnitelmaa yrityksen haltuunotosta. Jos harkitset yrityksen myyntiä tai ostamista, ota meihin yhteyttä. Voimme antaa sinulle opastusta ja tukea. Myös sukupolvenvaihdokset on suunniteltava etukäteen, jotta kaikki sujuu mahdollisimman sujuvasti.

Harkitsetko yrityksen perustamista tai tarvitsetko apua yrityksesi kehittämisessä? Tai oletko kiinnostunut saamaan lisätietoja omistajanvaihdoksista? Ota silloin yhteyttä Concordian yritysneuvojiin Sanna Kankaanpäähän (0500 160 908) tai Kari Myllymäkeen (0400 123 630).

Hej Larsmobo! är vår nya serie om folk som bor och trivs i vår kommun. Har du tips på någon vi kan intervjua? Hör av dig till annette.kortell-svenfors@larsmo.fi

Thomas och Heléne hittade hem

Heléne Nyberg, Thomas Enroth och hunden Halla njuter av närheten till vattnet och naturen.

Radhuset Sjöglimten i Vikarholmen visade sig vara precis vad Thomas Enroth och Heléne Nyberg letade efter.

– Jag visste genast att det här är vårt nya hem, säger Thomas.

Bostadsbolaget Sjöglimten på Vikarholmen lever upp till sitt namn – framför huset breder Larsmosjön ut sig. Och det var framför allt vattnet som fick Thomas och Heléne att falla handlost för det nybyggda radhuset.

– Vi hade bestämt oss för att sälja vårt hus i Jakobstad och var på jakt efter ett smidigare boende när det här plötsligt dök upp. Huset var nybyggt och vi fick vara med och inreda vår egen lägenhet, säger Heléne Nyberg.

Radhustrean är 67 kvadratmeter med två sovrum, ett kombinerat vardagsrum och kök med utgång till en generös altan och ett biltak för två bilar. Från altanen har de fin utsikt över vattnet, speciellt nu på hösten när löven fallit. Och promenaderna med hunden Halla har plötsligt blivit en upptäcktsfärd.

– Trots att jag har tillbring-

at mycket tid i Larsmo är det här området helt nytt för mig. Här finns många fina vägar och skogspartier och den nya grillplatsen som byggs blir riktigt bra. Det enda vi och många andra hundägare saknar är en hundpark, säger Thomas Enroth.

– Eller egentligen har jag ännu en önskan – en båthamn här i närheten. Att få tag på en båtplats har visat sig vara ganska svårt.

Rötterna i Larsmo

Tanken på att flytta växte fram en sommar när parets villaholme i Fagnäs utrustades med vattenledning. Heléne konstaterade att det skulle vara underbart att få bo lika enkelt och nära naturen året om. Thomas var inne på samma spår och plötsligt letade de efter något som skulle motsvara den drömmen.

– Vi tror båda på att göra det man tycker om. Livet är för kort för att lägga energi på olika måsten, säger Heléne.

Att det blev just Larsmo var både en slump och samtidigt ett väldigt naturligt val, speciellt för Thomas som säger att han alltid varit Larsmobo i själ-

och hjärta. Och även Heléne har landat.

– Det är fint att vara en del av en välmående kommun som satsar på sina invånare. Nu när många andra sparar och stryper åt kulturen väljer Larsmo att fortsätta ordna Trivselkvällar och annat kulturellt program för alla åldrar – en vinst både för de som bor här och för alla som jobbar med kultur. Det handlar i grund och botten om att skapa välmående. Här kunde andra kommuner ta efter.

Dramatisk inflyttning

Men inflyttningen i oktober ifjol blev inte riktigt som de tänkt sig. Flyttlasset fanns i en stor

container på gården och paret hade börjat packa upp när Heléne började må dåligt. Thomas körde henne till akuten och därifrån fördes hon vidare till Vasa. Det visade sig att hon hade drabbats av en stroke som gjorde att ena sidan av kroppen inte längre lydde. Samtidigt som hon låg på sjukhus flyttade Thomas in.

– Sen när jag kom hem fick jag förstås flytta om alla grejer. Jag håller fortfarande på, säger hon och skrattar.

I dag mår Heléne bra, men stroke var ännu ett bevis på att man ska göra det som känns rätt. Och trots den dramatiska starten kände de sig genast

som hemma. De pratar gott om grannsämjan och njuter av att ha naturen om hörnet.

– Det är också skönt att inte ha ett stort gammalt hus att ta hand om, och att mötas av en oklippt gräsmatta eller oskottad gård när man kommer hem från en arbetsresa, säger hon.

Som musiker är både Heléne och Thomas ofta på resande fot, och det är också en av de största anledningarna till att det stora huset började kännas omöjligt.

– Det var hela tiden något som skulle fixas. Här kan vi i stället njuta av att bara vara hemma, se isen lägga sig på hösten och följa med hur våren framskrider. Här hör jag äntligen vad jag själv tänker, säger Thomas.

Han säger också att det har varit fint att få skapa något eget, att flytta in i ett nybyggt hus.

– När vi köpte det här sålde jag samtidigt min fars gamla hemman i Kronoby. Det var inget lätt beslut, men nu vet jag att det är rätt. Det tror jag också att pappa skulle ha tyckt.

Fakta – Heléne Nyberg och Thomas Enroth

Vem: Båda jobbar som musiker, Heléne är främst sångerska, medan Thomas skriver musik, är kapellmästare och konsertarrangör. Till familjen hör också Golden retrievern Halla.

Bakgrund: Thomas är ursprungligen Kronobybo och Heléne har vuxit upp i Terjärv. År 2012 flyttade de till ett egnahemshus i Jakobstad. Men kopplingen till Larsmo är stark. Thomas mamma är född och uppvuxen här och familjen har alltid haft sommarstuga i Fagnäs.

Aktuella med: Nyinflyttade Larsmopor i ett nybyggt radhus på Vikarholmen.

Det bästa med Larsmo: Naturen, utan tvekan.

Sonja Finholm,
text och foto

Hei Luotolainen! on uusi sarja kunnassamme asuvista ja viihtyvistä ihmisistä. Onko sinulla vinkkejä haastateltavista henkilöistä? Ota yhteyttä osoitteeseen annette.kortell-svenfors@larsmo.fi

Thomas ja Heléne löysivät kotiin

Vikarholmenissa sijaitseva rivitalo Sjöglimten osoittautui olemaan juuri sitä mitä Tomas Enrothin ja Heléne Nybergin olivat etsimässä.

– Tiesin heti, että tämä oli uusi kotimme, Thomas sanoo.

Asuntoyhtiö Sjöglimten Vikarholmenissa sijaitsee nimensä veroisella paikalla – talon edessä avautuu Luodonjärvi. Ja ennen kaikkea läheisyys veteen sai Thomaksen ja Helénen rakastumaan vastarakennettuun rivitaloon.

– Olimme päättäneet myydä talomme Pietarsaareissa ja etsimme joustavampaa asumista juuri kun kyseinen talo ilmaantui. Saimme olla mukana sisustamassa asuntoamme hiljattain rakennetussa talossa, Heléne Nyberg sanoo.

Rivitalokolmio on 67 neliötä, josta löytyy kaksi makuuhuonetta, yhdistetty olohuone ja keittiö, josta kulku isolle terassille sekä autokatos kahdelle autolle. Terassilta on hienot näkymät järvelle, varsinkin nyt syksyllä, kun lehdet ovat pudonneet. Ja Halla-koiran kanssa tehdyt lenkit ovat yllättäen muuttuneet tutkimusretkiksi.

– Vaikka olen viettänyt paljon aikaa Luodossa niin tämä alue on minulle täysin uusi. Täällä on paljon kauniita teitä ja metsäalueita, ja uusi rakenteilla oleva grillipaikka tulee olemaan todella hyvä. Ainoa, mitä me ja monet muut koiranomistajat kaipaamme, on koirapuisto, sanoo Thomas Enroth.

– Tai oikeastaan minulla on vielä toinen toivomus – vene-satama tänne lähelle. Venepaikan löytäminen on osoittautunut vaikeaksi tehtäväksi.

Thomas Enroth ja Heléne Nyberg viihtyvät hyvin uudessa rivitaloasunnossaan.

Juuret Luodossa

Ajatus muuttamisesta tuli kesällä, kun parin mökkisaari Fagernäsissa varustettiin vesijohdolla. Heléne totesi, että olisi ihanaa asua yhtä yksinkertaisesti ja lähellä luontoa ympäri vuoden. Thomas oli samalla kannalla ja yhtäkkiä he huomasivat etsivänsä jotain mikä vastaisi heidän unelmaansa.

– Meidän molempien mielestä pitää tehdä sellaista mistä tykkää. Elämä on liian lyhyt eikä energiaa pidä tuhata kaikenlaiseen turhaan, sanoo Heléne.

Että juuri Luoto valikoitui asuinpaikaksi oli sekä sattumaa että hyvin luonnollinen valinta, erityisesti Thomakselle, joka sielultaan ja sydämmessään aina on tuntenut olevansa Luotolainen. Ja myös Heléne on löytänyt kotiin.

– On hienoa olla osana hyvinvoivaa kuntaa, joka panostaa asukkaisiin. Erityisesti nyt, kun

Faktaa – Heléne Nyberg ja Thomas Enroth

Kuka: Molemmat ovat ammattimuusikoita, Heléne on ennen kaikkea laulaja, kun taas Thomas säveltää, toimii kapellimestarina ja konsertinjärjestäjänä. Perheeseen kuuluu myös kultainen noutaja Halla.

Tausta: Thomas on alunperin kotoisin Kruunupyystä ja Heléne on kasvanut Terjärvellä. Vuonna 2012 he muuttivat omakotitaloon Pietarsaareen. Mutta yhteys Luotoon on voimakas. Thomaksen äiti on syntynyt ja kasvanut täällä ja perhe on aina viettänyt aikaa kesämökkillään Fagernäsissä.

Ajankohtaista: Uudet Luotolaiset ovat muuttaneet uuteen rivitaloon Vikarholmeniin.

Parasta Luodosta: Ennen kaikkea luonto.

monet muut säästävät ja leikkaavat kulttuurista niin Luoto satsaa edelleen ja järjestää Viihdeiltoja ja muuta kulttuuri-ohjelmaa kaiken ikäisille – hyvä juttu kaikille asukkaille ja kulttuurin piirissä toimiville. Pohjimmiltaan on kysymys hyvinvoinnin luomisesta, josta muut kunnat voisivat ottaa mallia.

Dramaattinen muutto

Mutta viime vuoden lokakuun muutto ei mennyt aivan suunnitelmien mukaan. Muutto-kuorma oli suuressa kontissa pihalla, ja pari oli alkanut purkaa tavaroitaan, kun Heléne alkoi voida huonosti. Thomas vei hänet päivystykseen, ja sieltä hänet siirrettiin Vaasaan. Kä-

vi ilmi, että hän oli saanut aivo-ohjauksen, joka teki kehon toisesta puolesta hallitsemattoman. Samaan aikaan, kun hän oli sairaalassa, Thomas muutti sisään.

– Kun sitten pääsin kotiin, niin jouduin siirtämään kaikki tavarat. Ja työ on vielä kesken, hän sanoo nauraan.

Tänään Heléne voi hyvin, mutta aivo-ohjaus oli vielä yksi todiste siitä, että on tärkeää tehdä sitä, mikä tuntuu oikealta. Ja huolimatta dramaattisesta alusta he tunsivat heti olonsa kotoisaksi. He kehuvat naapurisuhteita ja nauttivat luonnon läheisyydestä.

– On myös mukavaa, ettei tarvitse huolehtia suuresta vanhasta talosta, ja että työmatkalta kotiin palatessa ei kohtaa leikkaamatonta nurmikkoa tai auraamatonta pihaa, hän sanoo. Musiikkialalla toimivat Heléne ja Thomas ovat usein matkustamassa, ja se on yksi suurimmista syistä siihen, että suuri talo alkoi tuntua mahdottomalta.

– Koko ajan piti korjata jotain. Tässä voimme sen sijaan nauttia siitä, että olemme vain kotona, seuraamme jään muodostumista syksyllä ja kevään etenemistä. Täällä kuulen vihdoin, mitä itse ajattelen, sanoo Thomas.

Hän sanoo myös, että on ollut hienoa luoda jotain omaa ja muuttaa uuteen taloon.

– Kun ostimme tämän, myin samalla isäni vanhan tilan Kruunupyssä. Se ei ollut helppo päätös, mutta nyt tiedän, että se oli oikein. Uskon myös, että isä olisi ollut samaa mieltä.

**Sonja Finholm
teksti ja kuvat**

Fastighets Ab Larsmo bostäder planerar ett nytt hyresobjekt på Vikarholmen

Efterfrågan på hyreslägenheter i Larsmo är hög och det finns ett behov av flera hyreslägenheter. Planering av ett nytt radhus har startat och de första ritningarna har godkänts av bolagets styrelse. Nio lägenheter kan byggas på tomten och de är planerade så att hyran på lägenheterna inte blir så hög. Nästa steg i förverkligandet är att räkna på de ekonomiska förutsättningarna. Ifall kalkylerna visar att det nya hyresobjektet bär sig ekonomiskt blir det troligtvis byggstart redan under 2025.

Kim Thyllin

Det nya radhuset är planerat att byggas på tomt nr 4 i kvarter 55 som finns inom Vikarholmens detaljplan.

Uusi rivitalo on suunniteltu rakennettavaksi tontille nro 4 korttelissa 55, joka sijaitsee Vikarholmenin asemakaavalla.

Kiinteistö Oy Larsmo bostäder Ab suunnittelee uutta vuokratuloa Vikarholmeniin

Vuokra-asuntojen kysyntä on korkea Luodossa, ja tarvetta on useammille vuokra-asunnoille. Uuden rivitalon suunnittelu on alkanut, ja ensimmäiset piirustukset on hyväksytty yhtiön hallituksessa. Tontille voidaan rakentaa yhdeksän asuntoa, ja ne on suunniteltu siten, että vuokrat eivät nouse liian korkeiksi. Seuraava askel on taloudellisten edellytysten selvittäminen. Jos laskelmat osoittavat, että uusi vuokratilanne on taloudellisesti kannattava, voidaan aloittaa sen rakennustyöt todennäköisesti jo vuonna 2025.

Kim Thyllin

Utbyggnad av kommunalt avlopp till Brännbacka i Bosund

Vattenledningen till Brännbacka i Bosund har konstaterats vara till åren kommen och dimensionen på ledningen har varit på gränsen till för liten. Intresset för att ansluta fritidsbostäder till vattenledningsnätet har ökat och det har inte varit möjligt att tillåta att fler ansluter sig till ledningen som går till Brännbacka.

I samband med att byggbeslut om vattenledningen togs konstaterades att det är en bra möjlighet att bygga ut avloppsledningsnätet samtidigt. Nu under hösten 2024 har förnyande av vattenledningen och utbyggnad av avloppsledningsnätet till Brännbacka påbörjats och planerna är att de nya ledningarna ska vara i användning före årsskiftet. Återställande efter grävarbetet sker delvis på våren 2025.

Den nya avloppsledningen ger nu möjlighet för flera hushåll utmed Byvägen och Brännbackavägen i Bosund att ansluta sig till det kommunala avloppet. Ett flertal har visat intresse för att ansluta sig och har man frågor angående möjligheten att ansluta sig kan man ta kontakt med Kim Thylin på Larsmo Vatten och Avlopp Ab.

Kim Thylin

Kunnalisen viemäriverkoston laajentaminen Bosundin Brännbackaan

Bosundin Brännbackan vesijohto on todettu vanhentuneeksi, ja putken koko on ollut miltei liian pieni. Kiinnostus liittämään vapaa-ajan asuntoja vesijohtoverkoston on kasvanut, mutta valitettavasti ei ole ollut mahdollista sallia lisää liittoksia Brännbackaan menevään vesijohtoon.

Vesijohdon rakentamispäätöksen yhteydessä todettiin, että on hyvä tilaisuus laajentaa viemäriverkostoa samanaikaisesti. Nyt syksyllä 2024 on aloitettu vesijohtojen uusiminen ja viemäriverkoston laajentaminen Brännbackaan, ja suunnitelmana on, että uudet vesijohdot otetaan käyttöön ennen vuodenvaihdetta. Kaivuutöiden palauttaminen tapahtuu osittain keväällä 2025.

Uusi viemärijohto tarjoaa nyt mahdollisuuden useille talouksille Kylätien ja Brännbackantien varrella Bosundissa liittyä kunnalliseen viemäriverkoston. Monet ovat olleet kiinnostuneita liittyä, ja jos on kysymyksiä tähän liittyen niin voi ottaa yhteyttä Kim Thyliniin.

Kim Thylin

Mattias Thors testar uppkopplingen, och både han och Nina Riska är nöjda med resultatet.

Larsmo först ut med heltäckande fibernät

Snabbare, smidigare och säkrare uppkoppling. Vid årsskiftet blir Larsmo den första kommunen på JNT:s verksamhetsområde med ett heltäckande fibernät. Just nu byts de sista kopparkablarna ut i området kring Holm.

Mattias Thors tar fram sin dator och kollar uppkopplingen i kom-mungården. Mätaren visar att hastigheten ligger nästintill på topp. Både han och Nina Riska är nöjda – ett snabbt, smidigt och driftsäkert fibernät har nämligen många fördelar.

– Vi har nyligen installerat kameraövervakning i många av våra kommunala fastigheter, och här är det avgörande att ha en uppkoppling som klarar stora mängder data och har stor lagringskapacitet, säger Mattias Thors som är chef för tekniska tjänster på Larsmo kommun.

Tekniken i kommunens nybyggda fullmäktigesal är ett annat exempel. All teknik i rummet är uppkopplad till nätet via fiber och för att starta en stream till Youtube behövs bara ett enkelt knapptryck.

– En bra anslutning är avgörande i vår egen verksamhet, men det är också en stor fördel när vi marknadsför kommunen till potentiella inflyttare och företagare som funderar på nyetableringar. Nu kan vi säga att det finns fiber tillgängligt i hela kommunen.

Kopparn ska bort

Arbetet med fibernätet i Larsmo är en del av ett större projekt för att ersätta gamla kopparkablar med fiber och därmed kunna erbjuda kunderna säkra anslutningar och snab-

ba hastigheter. Nina Riska, chef för konsument- och husbolagstjänster på JNT, förklarar:

– Kopparnätet ska avvecklas på hela vårt område. Kapaciteten i de gamla kopparkablarna räcker helt enkelt inte till för dagens behov. Dessutom blir det allt svårare att få tag på reservdelar och det finns inte heller många montörer kvar som behärskar den gamla tekniken.

För att kunna byta ut så mycket koppar som möjligt har JNT det här året kört en fiberkampanj med rejäla rabatter för den som vill ha en ny anslutning. Och kampanjen gav resultat – under 2024 har över 200 nya hushåll i Larsmo anslutit sig till fibernätet. Just nu ersätts de sista kopparkablarna i området kring Holm och vid årsskiftet blir Larsmo den första kommunen på JNT:s verksamhetsområde med ett heltäckande fibernät. Nätet är dessutom den nyaste tekniken som i framtiden ska klara upp till tio gigabyte.

– Arbetet med att byta ut koppar mot fiber pågår även i andra kommuner och målsättningen är att all koppar på vårt område ska vara utbytt senast år 2028, säger Nina Riska.

Installationsarbetet i Holm har koordinerats med det lokala energibolaget Herrfors, som passar på att samtidigt gräva ner elkablar.

– I mån av möjlighet är kommunen också med i projekten, till exempel grundförbättringar av vägar kan med fördel göras samtidigt som andra grävarbeten, säger Mattias Thors.

Pålitlig teknik

Fiber är ingen ny teknik, men en inn-

ovation som visat sig ha stora fördelar jämfört med de gamla kopparkablarna. JNT grävde ner sin första fiberkabel redan 1986, från Alholmogatan ut mot Hult.

– Den kabeln är fortfarande i bruk, vilket visar hur hållbart material fiber är, säger Nina Riska.

Och förutom att den är fysiskt långlivad är fiberkabeln också miljömässigt mer hållbar än sin föregångare eftersom den är mer energieffektiv. Nina Riska förklarar att ett område med fiber till exempel behöver betydligt färre förstärkare för kabel-tv. Hastigheten är heller inga problem – JNT kan vid behov leverera hastigheter på upp till en gigabyte.

– För oss som skärgårdskommun är det här extra viktigt. I takt med att distansarbete blir allt mer vanligt och företag kräver allt större kapacitet känns det bra att kunna erbjuda modern infrastruktur, säger Mattias Thors.

Och han vet själv hur avgörande det är med säkra anslutningar som tryggar snabba hastigheter:

– Det mesta av arbetet går i dag via nätet. Många av våra servrar är till exempel molnbaserade, vilket betyder att du är beroende av uppkoppling för att komma åt data. Utan en bra anslutning fungerar det helt enkelt inte. Det räcker med ett kort avbrott för att det ska bli kaos i korridorerna, säger Mattias Thors.

– Exakt så är det, vi ser dagligen att snabba, stabila och säkra uppkopplingar är viktiga för både konsumenter och företag, avslutar Nina Riska.

Text: Sonja Finholm
Foto: Mia Adler

Luoto - ensimmäinen kunta täysin kattavalla kuituverkolla

Nopeampi, vakaampi ja turvallisempi verkko-yhteys. Luodosta tulee vuodenvaihteessa JNT:n toiminta-alueen ensimmäinen kunta, jolla on kattava kuituverkko. Viimeisiä kuparikaapeleita vaihdetaan paraikaa Holmin alueella.

Mattias Thors ottaa tietokoneensa esiin ja tarkistaa kunnantalon verkkoyhteydet. Mittarin mukaan verkon nopeus on lähes huipussaan. Sekä Mattias että Nina Riska ovat tyytyväisiä, sillä nopea, häiriötön ja käyttövarma verkkoyhteys tarjoaa monia etuja.

”Olemme äskettäin asentaneet kameravalvontajärjestelmiä useisiin kunnan kiinteistöihin. Ne tarvitsevat toimiakseen verkkoyhteyden, jossa on suuri datankäsittely- ja tallennuskapasiteetti”, sanoo Mattias Thors, Luodon kunnan teknisten palveluiden päällikkö.

Toinen esimerkki on kunnan uuden valtuustosalin tekniikka. Valtuustosalin tekniikka on yhdistetty verkkoon valokuidun kautta, ja esimerkiksi YouTube-strimauksen aloitus käy yksinkertaisella napinpainalluksella.

- Toimivalla nettiliittymällä on ratkaiseva rooli omassa toiminnassamme. Se on myös selkeä etu, kun markkinoimme Luodon kuntaa mahdollisille uusille asukkaille ja uutta toimipaikkaa etsiville yrityksille. Nyt voimme todella sanoa, että kuituverkko kattaa koko kunnan.

Hyvästit kuparikaapeleille

Luodon kunnan kuituverkon rakennustyöt ovat osa laajempaa hanketta, jossa vanhat kuparikaapelit korvataan kuidulla, ja siten asiakkaille voidaan tarjota turvalliset ja nopeat verkkoyhteydet. JNT:n kuluttaja- ja taloyhtiöpalveluiden johtaja Nina Riska kertoo:

- Kupariverkko poistuu käytöstä koko alueellamme. Vanhojen kuparikaapeleiden kapasiteetti ei yksinkertaisesti riitä nykypäivän

tarpeisiin. Lisäksi varaosien saaminen on yhä vaikeampaa, eikä vanhan tekniikan hallitsevia asentajia juurikaan enää löydy.

Jotta kupari saataisiin korvattua mahdollisimman laajalti, JNT järjesti kuluneena vuonna kuituverkkokampanjan, jossa tarjottiin huomattavia alennuksia uudesta verkkoyhteydestä kiinnostuneille. Kampanja kannatti: vuoden 2024

” Vanhojen kuparikaapeleiden kapasiteetti ei yksinkertaisesti riitä nykypäivän tarpeisiin

aikana yli 200 uutta kotitaloutta on liittynyt kuituverkkoon. Viimeisiä kuparikaapeleita vaihdetaan paraikaa Holmin alueella, ja vuoden lopussa Luodosta tulee JNT:n toiminta-alueen ensimmäinen kunta, jolla on täysin kattava kuituverkko. Kuituverkko edustaa uusia tekniikkaa, ja sen tiedonsiirtokyky saavuttaa tulevaisuudessa jopa 10 gigatavua.

- Työt kuparin korvaamiseksi kuidulla ovat käynnissä myös muissa kunnissa, ja tavoitteena on korvata kaikki kupari alueellamme vuoteen 2028 mennessä, Nina Riska sanoo.

Holmin alueen asennustyöt tehdään koordinoitusti paikallisen energiayhtiön Herrforsin kanssa. Yritys käyttää tilaisuuden hyväkseen sähkökaapeleiden maahankaivuussa.

”Kunta osallistuu myös mahdollisuuksien mukaan hankkeisiin: esimerkiksi maanparannustyöt on mahdollista ajoittaa samanaikai-

sesti muiden kaivuutöiden kanssa”, Mattias Thors toteaa.

Luotettava tekniikka

Valokuitu ei ole mitään ihan uutta teknologiaa, vaan se on innovaatio, jonka edut ovat huomattavat verrattuna vanhoihin kuparikaapeleihin. Ensimmäisen kuitukaapelien JNT kaivoi maahan jo vuonna 1986. Se ylettyi Alholminkadulta aina Hultille.

”Tuo kaapeli on edelleen käytössä, mikä on selkeä osoitus kuidun kestävydestä”, Nina Riska sanoo.

Fyysisen kestävytensä lisäksi kuitukaapeli on energiatehokkaampi ja näin myös ympäristöystävällisempi kuin edeltäjänsä. Nina Riska kertoo, että kuituverkkoalueilla tarvitaan huomattavasti vähemmän kaapelitelevisiion vahvistimia. Nopeus ei myöskään ole ongelma - JNT voi tarvittaessa mahdollistaa jopa yhden gigatavun nopeuksia.

- Saaristokuntana meille on tällä erityinen merkitys. Etätyön yleistyessä ja yritysten tiedonsiirtokapasiteetin tarpeen kasvaessa tuntuu hyvältä voida tarjota nykyaikaista infrastruktuuria käyttäjille”, Mattias Thors sanoo.

Hän tietää itse, kuinka tärkeä asia turvallinen ja nopea verkkoyhteys on.

- Nykyisin suurin osa työstä tehdään verkossa. Monet palveliimme ovat pilvipohjaisia, ja tietoon pääsy on riippuvainen verkkoyhteydestä. Ilman hyvää ja toimivaa verkkoyhteyttä homma ei yksinkertaisesti toimi. Lyhytkin keskeytys verkossa voi aiheuttaa varsinaisen kaaoksen toimistossa”, Mattias Thors sanoo.

- Me näemme päivittäin, kuinka ensiarvoisen tärkeitä häiriöttömät ja turvalliset verkkoyhteydet ovat niin kuluttajille kuin yrityksillekin, Nina Riska toteaa lopuksi.

Teksti: Sonja Finholm

Kuva: Mia Adler

Fastighets Ab Larsmo bostäder är kommunens fastighetsbolag som förvaltar hyreslägenheter i Larsmo. I nuläget har bolaget 126 hyreslägenheter som är fördelade enligt följande:

- I Bosund 25 lägenheter
- I Näs 8 lägenheter
- I Holm och Hannula 42 lägenheter
- Vid Storströmmen och Risö 20 lägenheter
- På Lilla Furuholmen 21 lägenheter
- På Vikarholmen 10 lägenheter

Mer information om oss finns på kommunens hemsida under www.larsmo.fi/Boende och miljö. Där hittar du också vår bostadsansökan. Lämna alltid in bostadsansökan, även om det gäller ett framtida behov. Då du finns med i bostadskon kontaktar vi dig när en lämplig lägenhet blir ledig. Kom också ihåg att lämna in bilagorna till ansökan. Bostadsansökan är i kraft 6 månader.

Nu finns också möjlighet att få e-faktura. För att få e-faktura behöver man ta kontakt med egna banken och där via göra ett avtal om e-faktura med Larsmo Bostäder.

Om du har frågor angående lägenheterna eller övriga frågor som berör hyresbostäderna, kontakta oss gärna på telefon 06 7857 205 eller per e-post maria.blomstrom@larsmo.fi eller kim.thylin@larsmo.fi

Kim Thylin

Kiinteistö Oy Larsmo bostäder Ab on kunnan omistama kiinteistöyhtiö, joka hallinnoi vuokra-asuntoja Luodossa. Yhtiöllä on tällä hetkellä 126 vuokra-asuntoa jakautuen seuraavasti:

- Bosundissa 25 asuntoa
- Näsissä 8 asuntoa
- Holmissa ja Hannulassa 42 asuntoa
- Storströmmenillä ja Risössä 20 asuntoa
- Lilla Furuholmenilla 21 asuntoa
- Vikarholmenilla 10 asuntoa

Lisätietoa meistä löydät kunnan verkkosivuilta osoitteessa www.larsmo.fi/asuminen ja ympäristö. Täältä löydät myös asuntohakemuksemme. Jätä aina asuntohakemus, myös tulevia tarpeita ajatellen. Kun olet asuntojonossa voimme ottaa sinuun yhteyttä, kun sopiva asunto vapautuu. Muista myös jättää hakemukseen kuuluvat liitteet. Asuntohakemus on voimassa 6 kuukautta.

Nyt sinulla on myös mahdollisuus saada lasku sähköisenä. Sähköisen laskun vastaanottaminen edellyttää, että olet yhteydessä pankkiisi ja sen kautta voit tehdä sopimuksen Larsmo bostäderin sähköisestä laskusta.

Vastaamme mielellämme vuokra-asuntoja ja niihin liittyviin kysymyksiin puhelimitse 06 7857 205 tai sähköpostitse: maria.blomstrom@larsmo.fi tai kim.thylin@larsmo.fi

Kim Thylin

Ny tankstation för tekniskt vatten

Larsmo Vatten och Avlopp Ab har byggt en vattentankstation vid Gammelhagens industriområde. Tankstationen betjänar företag som har behov av att tanka en större mängd vatten på kort tid. Ifall man har behov av att tanka större mängder vatten kan man ta kontakt med Kim Thylin så får man tillgång till tankstationen.

Kim Thylin

Det är variationen av uppgifter och att få hjälpa folk som far och son, Ulf-Håkan och Joel, tycker är tjusningen med sina arbeten.

Far och son Lindfors slutar aldrig intressera sig för sina maskiner

Härligt att kunna hjälpa och se resultat direkt

Det finns inte en morgon som Ulf- Håkan Lindfors på Lindfors Entreprenad Ab Oy i Larsmo skulle ha känt att det tar emot att gå till jobbet. Sedan är han också uppvuxen i företaget, liksom sonen Joel. Bägge har ett icke-sinande intresse för sitt företag.

Vid Litens i Larsmo bor Ulf-Håkan, som ofta kort och gott kallas Ulf, på ena sidan av vägen. Företagets maskiner finns mitt emot på andra sidan vägen. Att bo nära sitt arbete ser han enbart som en fördel. Då kan man gå över och fixa en grej på någon av maskinerna medan man väntar på att midnatten ska bli klar.

Företaget tömmer slambrunnar, gör olika grävarbeten och håller på med linjebyggnad. För att nämna några exempel. Grävmaskinerna är tre till antalet, slambilarna två. Dessutom har företaget en traktor och en grävlastare. En av tjusningar-

Ulf-Håkan och Joel Lindfors trivs både med arbetet de utför och med varandra.

na med arbetet är att det är varierat.

– I sommar har pappa mest arbetat med linjebyggnad och

jag allt det andra, men det varierar från år till år hur vi arbe-

tar, säger Joel.

Företaget har för närvarande en heltidsanställd förutom de själva.

Började med en grävmaskin

Det började med en grävmaskin som Stig Lindfors, pappa till Ulf och farfar till Joel, köpte 1964. Sedan har det blivit fler maskiner efterhand. Ulf växte upp och började som heltidsföretagare 1980. Sedan ett år tillbaka är Lindfors Entreprenad ett aktieföretag.

Far och son är full av humor och glädje över att få arbeta med det som de tycker om. Förutom intresset för maskinerna företaget har tycker de också om att det syns resultat direkt när de arbetar.

– Häromdagen var jag och hjälpte till att pumpa ur efter en översvämning i en källare. Visst känns det bra att se att vattnet är borta då man packar ihop och åker hem, säger Ulf.

– Det är roligt att kunna hjälpa och att genast se resultat. Vägunderhåll är också ett arbete där man ser resultat direkt. Det är en del av tjusningen med jobbet, säger Joel.

Då man kommer för att tömma slambrunnar är det vanligen också glada miner och många tack när man åker därifrån.

Perfekt höst för grävarbeten

Högsäsong för grävarbeten är det från april till december. Årets höst har varit perfekt för grävarbeten.

– En vanlig dag börjar klockan sju för oss och vanligen arbetar vi till kl. 18 eller 19. Efter att maskinerna kommer tillbaka på eftermiddagen ska de tas hand om inför nästa dag, säger Ulf.

Han har haft semester två veckor i sträck endast en gång då han som 55-åring åkte till Kuba. Han tycker att det då var tur att det fanns en person som svetsade en gammal bil bakom hotellet så att han kunde gå dit och titta varje kväll. Som aktiv företagare får man lätt abstinens om man inte får jobba.

– Vi hade inget gemensamt språk, men kom överens ändå.

Det här arbetet är en livsstil och han känner inget större behov av längre ledigheter. Några dagar ledigt då och då räcker. Om somrarna är Ulf gärna på sommarstugan och Joel, som kör snöskoter, vill gärna ha några dagar ledigt för att kunna göra det på vintern.

Sommarvilla blir åretruntboende

Pandemitiden innebar att folk satsade på sina trädgårdar och sommarvillor i stället för att resa så då hade Lindfors Entreprenad faktiskt väldigt mycket grävarbeten. Intresset att göra sommarvillan till året runt boende ökade även då och det sitter i.

–Ser vi till antal kunder är privatkunderna fler, men i rena euron kommer det mer från städer, kommuner och större företag, säger Ulf.

Garaget i Litens är det samma som farfar Stig Lindfors en gång byggde.

– Visionen finns att bygga nytt garage. Maskinerna har ändrats. De är mycket större nu än tidigare. Å andra sidan är maskinerna här bara över natten och det är en åtgärd som enbart blir en utgift så några närmare planer när vi bygger nytt finns inte, säger Ulf.

Text och foto:

Harriet Jossfolk-Furu

Isä ja poika Lindforsin kiinnostus koneisiin ei koskaan lopu

Ihana voida auttaa ja nähdä tulokset heti

Ei ole yhtään aamua, jolloin Ulf-Håkan Lindfors Luotolaisesta Lindfors Entreprenad Ab Oy:stä olisi tuntenut, että työpaikalle meneminen olisi vastenmielistä. Hän on myös kasvanut yrityksessä, kuten poikansa Joel. Molemmilla on loputon kiinnostus omaan yritykseensä.

Ulf-Håkan asuu Luodon Litensissä, kutsuanimeltään pelkkä Ulf. Yrityksen koneet sijaitsevat vastapäätä kotia, tien toisella puolella. Hän kokee työpaikan lähellä asumisen vain hyvänä asiana. Voi kävellä tien yli ja korjata jotain konetta odottaessaan illallisen valmistumista.

Yritys tyhjentää lietekaivoja, tekee erilaisia kaivuutöitä ja suorittaa linjatöitä. Muutama esimerkki mainitakseen. Kaivinkoneita on kolme, imuautoja kaksi. Lisäksi yrityksellä on traktori ja kaivurikuormaaja. Yksi työn viehätöksistä on sen monipuolisuus.

– Tänä kesänä isä on enimäkseen työskennellyt linjarakentamisen parissa ja minä kaikkea muuta, mutta työnjako vaihtelee vuodesta toiseen, Joel sanoo.

Yrityksellä on tällä hetkellä yksi kokoaikainen työntekijä heidän lisäksi.

Kaivinkoneella se alkoi

Kaikki alkoi kaivinkoneella, jonka Stig Lindfors, Ulfin isä ja Joelin isoisä, osti vuonna 1964. Tämän jälkeen on tullut lisää koneita ajan myötä. Ulf kasvoi ja aloitti kokoaikaisena yrittäjänä vuonna 1980. Vuosi sitten Lindfors Entreprenadista tuli osakeyhtiö.

Isä ja poika ovat täynnä huumoria ja iloa saadessaan työskennellä sen parissa, mistä he pitävät. Lisäksi koneista kiinnostuneina he nauttivat siitä, että tulokset näkyvät heti työn jälkeen.

– Taannoin olin auttamassa tulvaveden pumppaamisessa kellarista. Tuntuu hyvältä nähdä, että vesi on poissa, kun pakkaamme tavarat ja lähdemme kotiin, sanoo Ulf.

– On hauskaa voida auttaa ja nähdä heti tulokset. Teidenkunnossapito on myös työ, jossa näkee tulokset heti. Se on osa työn viehätystä, sanoo Joel.

Vastassa on yleensä paljon iloisia ilmeitä, kun tulemme tyh-

jentämään lietekaivoja ja paljon kiitoksia, kun työ on valmis.

Täydellinen syksy kaivuutöille

Kaivuutöiden sesonki on huhtikuusta joulukuuhun. Tämä syksy on ollut täydellinen kaivuutöille.

– Tavallinen työpäivä alkaa kello seitsemältä, ja yleensä työskentelemme kello 18 tai 19 asti. Kun koneet palaavat iltapäivällä, ne on huollettava seuraavaa päivää varten, sanoo Ulf.

Hän on ollut lomalla kahtena peräkkäisenä viikkona vain keran, kun hän 55-vuotiaana matkusti Kuubaan. Onneksi hotellin takana oli henkilö, joka hitsasi vanhaa autoa, jotta hän saattoi käydä katsomassa joka ilta. Yrittäjänä tulee helposti vieroituisoiteita, jos ei saa työskennellä.

– Meillä ei ollut yhteistä kieltä, mutta ymmärsimme kuitenkin toisiamme.

Tämä työ on elämäntapa, eikä hän tunne suurta tarvetta pidemmille lomille. Muutamat päivät vapaata silloin tällöin riittää. Kesäisin Ulf on mielellään kesämökillä, ja Joel, joka ajaa moot-

torikelkalla, haluaa mielellään muutaman päivän vapaata voidakseen tehdä sitä talvella.

Kesämökistä ympärivuotiseksi asunnoksi

Pandemia-aikana ihmiset ponnostivat puutarhoihinsa ja kesämökkeihinsä matkustamisen sijaan, joten Lindfors Entreprenadilla oli todella paljon kaivuutöitä. Kiinnostus muuttaa kesämökki ympärivuotiseksi asunnoksi kasvoi ja on jatkunut.

– Asiakasmäärässä yksityisasiakkaita on enemmän, mutta euroina suurin osa tulee kaupungeilta, kunnilta ja suuremmilta yrityksiltä, sanoo Ulf.

Litensissä oleva autotalli on sama, jonka isoisä Stig Lindfors aikoinaan rakensi.

– Visio on rakentaa uusi autotalli. Koneet ovat muuttuneet. Ne ovat nyt paljon suurempia kuin ennen. Toisaalta koneet ovat täällä vain yön yli. Uuden autotallin rakentaminen on pelkästään kulu, joten tarkempia rakentamissuunnitelmia ei tällä hetkellä ole, sanoo Ulf.

Teksti ja kuvat:
Harriet Jossfolk-Furu

Nytt parkområde i Larsmo: Storströmmens parkområde tar form

Byggande av ett nytt parkområde på Storströmmen i Larsmo har påbörjats. Projektet, som kommer skapa en ny grön oas för både invånare och besökare, påbörjades genom att området fylldes upp med massor och det förväntas vara klart inom två år. Under 2025 kommer ytorna att färdigställas med bland annat gräs, planteringar, sprängstenar och sand. Projektet färdigställs förhoppningsvis under 2026.

Parkområdet kommer att omfatta flera olika sektioner. Bland annat kommer utegymsutrustning anpassat för seniorer på sikt att installeras. Det kommer också att finnas parkbänkar samt en grillplats. Runt området kommer det att byggas en hinderfri led som ska vara tillgänglig för alla, även de som rör sig med rullator eller rullstol.

Invånarna i Larsmo kommer att få se fram emot ett nytt parkområde där man kan träffas och njuta av skärgårdsidyllen.

Mattias Thors

Uusi puistoalue Luotoon: Storströmmen puistoalue alkaa muotoutua

Uuden puistoalueen rakentaminen Luodon Storströmmeniin on alkanut. Hanke, jonka myötä luodaan uusi vihreä keidas sekä asukkaille että vierailijoille, käynnistyi alueen maa-aineksella täyttämällä ja puiston odotetaan valmistuvan kahden vuoden kuluessa. Vuonna 2025 alueet viimeistellään muun muassa nurmella, istutuksilla, murskekivillä ja hiekalla. Tavoitteena on, että hanke valmistuu vuonna 2026.

Puistoalueelle tulee useita eri osioita, ja alueelle asennetaan myöhemmin senioreiden käyttöön tarkoitettua ulkokuntosalivälineitä. Alueelle tulee myös penkkejä sekä grillipaikka. Alueen ympärille rakennetaan esteetön reitti, joka on kaikkien käytettävissä, myös rollaattorin ja pyörätuolin avulla liikkuville.

Luodon asukkaat voivat innolla jäädä odottamaan uutta puistoaluetta, jossa voi tavata ja nauttia saaristoidyllistä.

Mattias Thors

FRK Larsmo avdelning

Arets Hungerdagsinsamling gick riktigt bra och vi samlade in 5 288 € i Larsmo, mycket tack vara de duktiga skolbarn som samlar in i sina byar. Vi tackar alla insamlare, S-Market för att vi får vara där och alla som bidragit på något sätt. Alla bidrag är värdefulla och kommer att hjälpa de som behöver det.

Röda Korset i Larsmo avslutar ett livligt verksamhetsår 2024 och gjorde under sitt höstmöte i november upp en verksamhetsplan för 2025 med en minst lika livlig verksamhet. Vi har också fått information om att nya kvotflyktingar kanske kommer till Larsmo under år 2025, och det är ju något som brukar få fart på oss. Vi ser fram emot att igen en gång få träffa människor från andra kulturer.

Bland våra andra traditionella verksamheter, som mathjälpen, julhjälpen, språkcaféer, stickcaféer, Röda Korsets lunchdag, vändagsbjudning på Sandlunden m.m., vill vi särskilt lyfta fram stickcaféet VI STICKAR

ILAAG som hålls varannan måndag i bibliotekets konferensrum. Såväl till stickcaféet som till språkcaféet är det fritt fram att komma med, ingen anmälan behövs. Flera finländare att träna nya språkkunskaper med för nyfinländare behövs och uppskattas. Information om våra träffar och evenemang fås på Facebook eller Instagram.

Anmäl dig gärna till Röda Korsets frivilligregister OMA (<https://oma.rodakorset.fi/>) om du kan tänka dig att ställa upp som frivillig på någon av våra verksamheter. Du kan också meddela intresse till någon av styrelsemedlemmarna. Nytt för året är att vi bildar en arbetsgrupp för medlemmar som inte vill binda sig för två år i styrelsen, men som gärna är med och arbetar med praktiska uppgifter inom avdelningens verksamhet när det behövs och passar i den egna tidtabellen.

Om du hellre blir stödmedlem, och betalar en årlig avgift på 20 € (10 € för ungdomar under 29 år), stöder du såväl det nationella Finlands Röda Kors

Hungerdagsinsamlingen inbringade 5 288 €.

som vår avdelning i Larsmo. I avgiften ingår en prenumeration på tidningen Punainen Risti Röda Korset. Du kan registrera dig som medlem på adressen rodakorset.fi/medlemskap. Du

kan naturligtvis vara både frivillig och betalande medlem samtidigt.

FRK Larsmo avdelnings styrelse, som valdes för verksamhetsåret 2025, består av Mo-

nica Svenfelt, ordförande, Else-Brita Jungar, viceordförande, Maria Berlin-Björk, sekreterare, Jaana Lindholm, kassör, samt övriga styrelsemedlemmar Eivor Ekstrand, Alma Koziç, Margita Sandström, Tina Öhberg och Amanda Öhberg Dias. Nya styrelsemedlemmar för perioden 2025–2026 är Carina Kackur, Pia Mattson och Monica Rönnqvist.

Mångåriga styrelsemedlemmarna Birgitta Käld och Marita Andersson tackar för sig och avgår efter ca 40 år med olika förtroendeuppdrag inom FRK Larsmo avdelning. FRK Larsmo avdelning tackar för den ovärderliga arbetsinsatsen under så många år!

Mera information om vår verksamhet hittar du på vår Facebooksida FRK Larsmo avdelning eller på Instagram frklarsmoavdelning.

Hoppas vi ses på något av våra evenemang!

**FRK Larsmo avdelning,
styrelsen**

Projekt stärka de äldres hälsa samlas i Daglunden

Larsmo stärker de äldres hälsa

Under hösten har ett projekt för att stärka de äldres hälsa startats upp. Från och med november har det ordnats verksamhet i två grupper vid Daglunden på fredagar, en grupp på förmiddagen och en grupp på eftermiddagen. Denna verksamhet har riktats till äldre som bor hemma men har behov av att komma ut för den sociala biten eller vill bibehålla en funktionell vardag.

Under träffarna är vi fysiskt aktiva på olika sätt, vi tränar hjärngympa och bara det att sitta ner och dricka kaffe med en vän ger mycket. Ibland får vi besök, t.ex. besökte Larsmos seniorrådgivare Camilla Passell oss under hösten. På nästa års sida planeras besök av bl.a. Fanny Nykvist från Marthaförbundet.

Till detta projekt har Frida Åkerlund anställts som ledare på deltid, och på träffarna har även Alice Granholm medverkat. Flera platser finns lediga, speciellt till förmiddagens grupp. Ta kontakt med Frida Åkerlund på 044 7214 407 eller frida.akerlund@larsmo.fi för mera information och anmälan. Till eftermiddagens grupp finns det möjlighet att få gratis taxiskjuts. Verksamheten är kostnadsfri.

Projektet utformas efter behov och ändringar kan förekomma. Vi uppdaterar er på våra sociala medier och på vår webbplats på adressen <https://larsmo.fi/vard-och-omsorg/seniortjanster/projekt-starka-de-aldre/>

Frida Åkerlund

Larsmo Pensionärer r.f.:

Verksamhetsöversikt och info

Larsmo Pensionärers hösttermin är nu, som alla terminer, intensiv och intressant. Vi försöker erbjuda aktiviteter för alla som vill ha en meningsfull fritid.

Vi har nyligen varit på en s.k. "hemlig resa", där resans innehåll och destination var okänd. Denna gång gick den till bl.a. Golkas herrgård i Merikart, en fin gammal herrgård som genomgått många olika faser genom åren. Herrgården håller som bäst på att restaureras till någorlunda ursprungligt skick. Vi avnjöt där en delikat lunch samt fick guidning i husets historia och olika skeden. Detta är ett tips på ett resmål väl värt att besöka – troligen ett ganska obekant ställe för många och inom rimligt avstånd. Vi gjorde även en runda via Tottesunds herrgård i Maxmo, där vi fick en utförlig redogörelse för det anrika ställets historia. Det blev mycket herrgård, men vi är ju inte alltför bortskämda med sådana i Österbotten.

I övrigt rullar verksamheten på med regelbundna bouletträningar måndagar från kl. 16 i Cronhjelmsskolans gymnastiksal (läderklot) och torsdagar från kl. 13.30 i LKI-hallen i Bennäs (me-

tallklot). Intresserade välkomnas med och prova på. Vi ordnar pidro-speltillfällen på fredagar från kl. 14 i Marthagården. Bowlingentusiasterna håller till i bowlinghallen på tisdagar från kl. 13. De som gillar att gå på gym kan träffas vid Epic Gym på torsdagar kl. 9 eller 10 (två grupper) för en timmes cirkelträning för seniorer. Håll även utkik efter våra populära IT-caféer i biblioteket, där ni kan få hjälp och råd ifall ni har bekymmer med era telefoner eller datorer. Våra specialister hjälper er så gärna.

På månadsträffen i november firades våra 34 jubilarer mellan 80 och 95 år med kort, kaffe och tårta. Detta följs upp av vår uppskattade julfest på Inremissionshemmet 19.12 med traditionellt julbord, luciatåg och annat digert program. Efter nyår blir det parentation och teaterbesök i januari, årsmöte i februari och så rullar det på med intressant program fram till vårfesten och sommarlovet.

Välkommen med i vår förening ifall något av detta låter intressant!

Karl-Johan Forsell

På gruppträffar får du information om hälsa och så får du träffa andra seniorer.

Ryhmtapaamisissa saat terveystietoa ja tapaavat muita senioreja.

Bild: Malin Henricson, Pedersöre Kommun.

Välkommen till Seniörrådgivningen!

Är du senior över 65 år och funderar på din hälsa, livsstil och funktionsförmåga? Är det länge sedan du varit på en hälsokontroll? Då kan du vända dig till Camilla Passell, som är seniörrådgivare i Larsmo, Pedersöre och Kronoby. Camilla erbjuder även hälsokontroller åt närstående vårdare.

Servicesen är ämnad för dig som är pensionär och som in-

te har andra regelbundna vårdtjänster eller hemvård. Till Seniörrådgivningens verksamhet hör välbefinnande- och hälsokontroller, livsstilsrådgivning och gruppträffar.

Vid hälsokontrollen går vi igenom dina levnadsvanor och kan identifiera hälsorisker i ett tidigt skede. Du får råd och anvisningar för att upprätthålla din hälsa och välbefinnande. Vid behov

kan du genomgå en heltäckande kartläggning av välbefinnande och hälsa.

I sjukvårdsärenden ska du vända dig till välfärdsområdets kundservicecentral (tfn 06 218 9000) eller Seniorlinjen (tfn 06 218 9800).

Camilla har telefontid på måndagar, tisdagar och torsdagar kl. 12–13. Du når henne på telefonnummer 040 5121596.

Tervetuloa Seniorineuvolaan!

Oletko yli 65-vuotias ja mietit terveyttäsi, elämäntapojasi ja toimintakykyäsi? Onko edellisestä terveystarkastuksesta kulunut kauan aikaa? Silloin voit kääntyä Camilla Passellin puoleen. Hän toimii seniorineuvojana Luodossa, Pedersöressä ja Kruunupyysä. Camilla tarjoaa myös terveystarkastuksia omaishoitajille.

Seniorineuvolan palvelut on tarkoitettu sinulle, joka olet eläkkeellä, etkä ole hyvinvointialueen

muiden säännöllisten palveluiden piirissä tai kotihoidossa. Seniorineuvolan toimintaan kuuluvat hyvinvointi- ja terveystarkastukset, elintapaohjaus sekä ryhmätapaamiset.

Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa käydään läpi elintapojasi ja voidaan tunnistaa sinun terveyteesi vaikuttavia riskitekijöitä varhaisessa vaiheessa. Saat neuvoja ja ohjeita, joiden avulla voit ylläpitää terveyttäsi ja

hyvinvointiasi. Tarvittaessa sinulle voidaan tehdä hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisvaltaisen kartoitus.

Sairaanhoitoasioissa otat yhteyttä hyvinvointialueen asiakaspalvelukeskukseen (puh. 06 218 9000) tai Seniorilinjaan (puh. 06 218 9800)

Camillan tavoitat maanantaisin, tiistaisin ja torstaisin klo. 12–13 puhelinnumerosta 040 5121596.

Fysisk aktivitet skapar hälsa och välbefinnande

Larsmo kommun har gjort betydande satsningar på att främja rörelse och hälsa bland sina invånare under de senaste åren. Anledningen är att motverka stillasittande och ge invånarna många möjligheter till rörelse och rekreation. Tanken är inte att skapa förutsättningar för bara elitidrott, även om det också enligt lagen är en av kommunens uppgifter då det gäller idrott och rörelse. Våra vandringsleder som via underhållsavtal sköts av olika föreningar är mycket uppskattade och ger möjlighet till rörelse i naturen på nära håll.

Genom ett flerårigt projekt har vi gjort olika förbättringsåtgärder i Larsmo idrottspark. Det har bland annat byggts ett lättare skidspår på 3 km, en slinga till sportplanen och skyttevallen har asfalterats, det har fyllts på material på skidspåret och belysningen har bytts ut till led-lampor och vi har fått ett utegym i anslutning till parkeringen.

Via projektunderstöd har också skejtparken blivit byggd och i den är det liv och rörelse under många av årets månader. Eleverna i Cronhjelmsskolan utnyttjar skejtparken på rasterna och kan låna skolans cyklar under rasterna tack vare rörelsecoachens insatser.

Via projektunderstöd har vi fått ha en skolcoach, som vi kallar för rörelsecoach, i

Cronhjelmsskolan i snart två år. Ungdomars fysiska hälsa är något som oroar oss alla, då vi för något år sedan fick larm om att ungdomarnas fysiska hälsa är på en sådan nivå att 40 % av dagens ungdomar inte har en tillräcklig fysisk funktionsförmåga för att orka i vardagen. Följderna av en fortsatt utveckling i samma negativa riktning skulle vara katastrofala för såväl individer som för hela samhället i stort.

Glädjande nog ser vi att anställandet av en rörelsecoach har inneburit ett klart trendbrott för elevernas fysiska hälsa i Cronhjelmsskolan. Då Move!-mätningarnas resultat offentliggjordes i december 2023 hade resultaten blivit lite bättre, då vi tidigare hade en stadig sjunkande trend, precis som i resten av landet. Statistiken för 2024 har ännu inte publicerats, men skolorna har fått tillgång till sina egna resultat och vi ser igen positiva resultat.

Slutsatsen är att små insatser med korta rörelsestunder i vardagen faktiskt gör skillnad. Alla möjligheter till rörelse vi kan erbjuda hjälper för att vända trenden och ge invånarna möjligheter till hälsa och välbefinnande.

Genom dessa initiativ visar Larsmo kommun sitt starka engagemang för att främja en aktiv och hälsosam livsstil bland sina invånare.

Caroline Smedberg

Ny ungdomsgård i Larsmo:

En mötesplats för framtiden

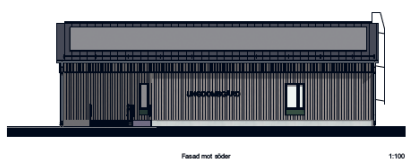
Larsmo kommun har påbörjat byggandet av en ny ungdomsgård, en efterlängtat satsning som syftar till att skapa en trygg och inspirerande mötesplats för kommunens ungdomar. Den nya ungdomsgården, som förväntas stå klar under våren, kommer att erbjuda en rad aktiviteter och verksamhet som främjar både kreativitet och gemenskap.

Ungdomsgården kommer att vara utrustad med moderna lokaler för kulturverksamhet, Arbiskurser och ungdomsverksamhet. Kommunens mål är att skapa en plats där ungdomarna trivs, men där det också finns möjlighet att ordna olika typer av konst- och kulturverksamhet.

Ungdomsgården förväntas bli en central del av Larsmos samhällsliv. Vi är mycket glada över att kunna erbjuda våra ungdomar en plats där de kan känna sig hemma och växa som individer.

Med den nya ungdomsgården hoppas Larsmo kommun kunna bidra till en positiv och inkluderande miljö för alla unga i kommunen.

Caroline Smedberg

1:100

Uusi nuorisotalo Luotoon:

Tulevaisuuden kohtaamispaikka

Luodon kunta on käynnistänyt uuden nuorisotalon rakentamisen, odotettu hanke, jonka tavoitteena on luoda turvallinen ja inspiroiva kokoontumispaikka kunnan nuorille. Uuden nuorisotalon odotetaan valmistuvan keväällä, ja se tarjoaa monia aktiviteetteja ja toimintoja, jotka edistävät sekä luovuutta että yhteisöllisyyttä.

Nuorisotalo varustetaan moderneilla tiloilla kulttuuritoimintaan, työväenopiston kursseille ja nuorisotoiminnan käyttöön. Kunnan tavoitteena on luoda paikka, jossa nuoret viihtyvät, mutta jossa on myös mahdollisuus järjestää erilaisia taide- ja kulttuuritoimintoja.

Nuorisotalosta odotetaan tulevan keskeinen osa Luodon yhteisöllistä elämää. Olemme erittäin iloisia voidessamme tarjota nuorillemme paikan, jossa he voivat tuntea olonsa kotoisaksi ja kasvaa yksilöinä.

Uuden nuorisotalon myötä Luodon kunta haluaa edistää positiivista ja osallistavaa ympäristöä kaikille kunnan nuorille.

Caroline Smedberg

1:100

Investeringsprojekt 2024

Den största investeringen under 2024 är Storströmmens daghem som färdigställdes och togs i bruk från augusti. Daghemmet är byggt i trä, har sex avdelningar och är 1 408 kvadratmeter stort.

På sommaren var det byggstart för Larsmos nya ungdomsgård som byggs på idrottsområdet i Holm. Ungdomsgården blir 265 kvadratmeter och färdigställs våren 2025. Den kommer att användas för ungdomssamlingar men även för Arbiskurser och som extra klassrum för högstadiet.

Cronhjelmsskolans tillbyggnad startade i november och färdigställs till vårterminen 2026. Tillbyggnaden är 489 kvadratmeter och ger skolan sju nya klassrum.

I Sandlundens servicehem har det gjorts renoveringar under året. Personalen har fått nya sociala utrymmen och klientrum har renoverats.

Mikael Sundqvist

Investointihankkeet 2024

Vuoden 2024 suurin investointihanke on Storströmmenin päiväkotijärjestelmä, joka valmistui ja otettiin käyttöön elokuussa. Päiväkotijärjestelmä on rakennettu puusta, siinä toimii kuusi osastoa ja sen koko on 1408 neliometriä. Elokuun lopussa käynnistyi Luodon uuden nuorisotalon rakentaminen Holmin urheilupuolelle. Nuorisotalon koko on 265 neliometriä, ja se valmistuu keuhällä 2025. Taloa käytetään nuorisotapaamisiin, mutta myös työväenopiston kursseihin ja ylimääräisenä luokkahuoneena yläasteelle.

Cronhjelminkoulun laajennustyöt alkoivat marraskuussa ja työ valmistuu kevätlukukauteen 2026 mennessä. Laajennus on 489 neliometriä ja se tuo kouluun seitsemän uutta luokkahuonetta.

Sandlundin palvelutalossa on tehty remontteja vuoden aikana. Henkilöstölle on saatu uusia sosiaalisia tiloja ja asiakashuoneita on remontoitu.

Mikael Sundqvist

Aktuellt från planläggningen

Strandgeneralplan – revidering

Ett förslag till Larsmo strandgeneralplan var till påseende under sommaren fram till slutet av augusti och ett informationsmöte ordnades den 20.8 vid kommundagen. Under förslagsskedet kom nio anmärkningar och sex utlåtanden in.

Under hösten har bemötanden av de anmärkningar och utlåtanden som inkommit gjorts. Efter att förslaget var till påseende var målsättningen att få planen till fullmäktige i november, men det kommer inte att förverkligas eftersom kommunen har haft utdragna diskussioner och ännu har med NTM-centralen på en del områden i Eugmo. Vi för diskussioner kring bland annat beteckningen SL-1. Vi hoppas

dock kunna få ett beslut i de frågorna under de kommande veckorna. Så fort allt är klart kommer strandgeneralplanen att behandlas i de olika instanserna.

Generalplan 2050

En generalplan över hela kommunen har påbörjats och en konsult kommer att väljas i slutet av året. Generalplanen kommer att ha ett målår på 2050. Under en längre tid har det funnits önskemål från myndighetshåll om att kommunen bör göra upp en helhetsplan över markanvändningen i kommunen. Den nya generalplanen har samma målår som den nya landskapsplanen som Österbottens förbund uppgör som kommer att färdigställas under vintern 2024–25.

Målsättningen i planen är att bestämma markanvändningen på speciellt de områden där det inte finns en detalj- eller generalplan. Generalplanen kommer att vara med rättsverkningskraft. På de områden där det finns gällande delgeneralplaner eller detaljplaner är det de som gäller. Det kan dock reserveras områden på exempelvis befintliga delgeneralplaner som bör förverkligas med en detaljplan för att förtäta bystrukturen på området.

Totalt är ca 63 % av kommunens landareal (med bilväg) planerad med detalj- eller generalplaner. Generalplanen 2050 kommer på ett övergripande plan vara riktgivande för kommunens markanvändning de kommande dryga 20 åren.

Risöhall delgeneralplan

Samtidigt som generalplanen över hela kommunen påbörjas har en delgeneralplan påbörjats i Risöhall. En byggnadsinventering har gjorts på området och ett utkast bör presenteras i början av 2025. Det är fråga om en uppdatering och utvidgning av den delgeneralplan som uppgjordes på 1990 som saknar rättsverkningskraft och är föråldrad. Syftet med den nya delgeneralplanen är att underlätta byggandet på området med tidsenliga bestämmelser.

Thomas Käldestrom

Ajankohtaisia kaavoitushankkeita

Rantayleiskaava – muutos

Ehdotus Luodon rantayleiskaavaksi on ollut nähtävillä kesän ajan elokuun loppuun asti. Tiedotustilaisuus järjestettiin 20.8. kunnantalolla. Ehdotusvaiheessa jätettiin yhdeksän huomautusta ja kuusi lausuntoa.

Syksyn aikana on laadittu vastineet huomautuksille ja lausunnoille. Ehdotuksen nähtävillä olon jälkeen tavoitteena oli saada suunnitelma valtuuston käsiteltäväksi marraskuussa, mutta tämä ei toteudu, koska kunnalla on ollut pitkiä keskusteluja ja joidenkin Eugmossa sijaitsevien alueiden kohdalla keskustelut NTM-keskustuksen kanssa ovat vielä kesken. Keskustelemme muun muassa SL-1-merkinnästä. Toivomme kuitenkin saamaan aikaiseksi päätöksen näissä asioissa tulevina viikkoina. Rantakaava käsitellään eri instansseissa niin pian kuin kaikki on valmiina.

Yleiskaava 2050

Koko kunnan kattava yleiskaava on pantu alulle ja konsultti valitaan vuoden lopussa. Yleiskaavalla on tavoitevuosi 2050. Viranomaisilla on pitkään ollut toiveita, että kunta laatisi kokonaisvaltaisen suunnitelman kunnan maankäytöstä. Uudella yleiskaavalla on sama tavoitevuosi kuin uudella maakuntakaavalla. Uuden maakuntakaavan, jonka Pohjanmaan liitto laatii, on määrä valmistua tavalla 2024–25.

Kaavan tavoitteena on määrittää maankäyttö erityisesti niillä alueilla, joilla ei ole voimassa olevaa asematai yleiskaavaa. Yleiskaavalla on oikeusvaikutuksia. Alueilla, joilla on voimassa olevia osayleiskaavoja tai asemakaavoja, noudatetaan niitä. Kuitenkin voidaan varata alueita esimerkiksi olemassa olevista osayleiskaavoista, jotka tulisi toteuttaa asemakaavalla kylärakenteen tiivistämiseksi alueella.

Yhteensä noin 63 % kunnan maa-alasta (autoteillä) on

kaavoitettu asema- tai yleiskaavoilla. Yleiskaava 2050 tulee olemaan ohjeellinen kunnan maankäytölle kokonaisvaltaisella tasolla seuraavien 20 vuoden ajan.

Risöhallin osayleiskaava

Samaan aikaan kun kunnan yleiskaavan laatiminen on aloitettu, on Risöhallissa aloitettu osayleiskaavan laatiminen. Alueella on teh-

ty rakennusinventointi, ja luonnoksen on määrä esitellä vuoden 2025 alussa. Kyseessä on 1990-luvulla laadittu osayleiskaavan päivittäminen ja laajentaminen, joka ei ole voimassa ja on vanhentunut. Uuden osayleiskaavan tarkoituksena on helpottaa rakentamista alueella ajantasaisilla määräyksillä.

Thomas Käldestrom

Fastighetsinventering

Under våren och sommaren gjordes terrängbesök i Norra delen av kommunen (egnahemshus i Bosund-Näs-Västerby).

Under hösten har tyngdpunkten legat på Holmområdet och södra delen av kommunen. Kompletteringar av oinventerade byggplatser på redan tidigare inventerade områden har också utförts. Före årets slut kommer alla fastigheter i kommunen att vara inventerade.

Materialet från sommaren och höstens inventering går igenom och registreras under 2025.

Andreas Kronqvist

Projekt inom tekniska sektorn 2024

Under året 2024 har avdelningen för tekniska tjänster genomfört flera projekt som vi hoppas ska gynna våra invånare i kommunen. Här är en överblick över några av de mest framstående projekten:

1. Utbyggnad av kommunal-teknik

I år har det genomförts en utbyggnad av gator och kommunal-teknik i Holm och Bosund. I Holmområdet har Arenastigen och Arenagrändens gator byggts ut och i Bosund har Årtullsgränden byggts om till en gata. Detta inkluderar breddning av väg, byggande av ny gatubelysning och byggande och uppgradering av vatten- och avloppssystem. På sikt ska gatorna även asfalteras.

2. Förbättring av vägytor och dagvattenavrinning

Under 2024 har det gjorts asfaltpådragningar på b.l.a. Sundvägen i Vikarholmen, Villavägen i Furuholmen och Kölvägen i Bosund. Även en del lappningar har gjorts. Flera vägtrummor har även bytts ut runt om i kommunen och i Vikarholmen har dagvattnets huvudavrinningar rensats hela vägen ut till Klotthällan för att få bättre avrinning ur de-

Ett utegym finns numera i Idrottsparken.

Asfaltpådragningar har gjorts runt om i kommunen.

taljplaneområdet.

3. Golvbyte i Cronhjelmsskolan och Bosund skola

Under sommaren 2024 har Cronhjelmsskolan och Bosund skola genomgått omfattande

golvbyten i de allmänna utrymmena. Detta inkluderade borttagning av de gamla klinkergolven som tjänat ut sitt syfte, slipning och spackling samt installation av nya ljusa golvplattor.

4. Underhåll av grönområden
I år har det också genomförts omfattande underhåll av grönområden i Vikarholmen genom gallring och beskärning av träd och buskar. Virket har sålts som massaved och riset har återanvänts genom att flisas och beredas ut i skidspår.

5. Förbättring av skidspår och byggande av nytt utegym

Kommunen har i år med hjälp av statliga medel förbättrat skidspårsbotten i Holm för att kunna erbjuda ännu bättre skidförhållanden under vintersäsongen. Spåren har bredats på vissa områden, spårbotten har jämnats med flis och installation av ny led-belysning har gjorts längs hela skidspåret. Samtidigt har även ett nytt utegym byggts i idrottsparken. Gymmet är utrustat med moderna träningsredskap och är tillgängligt för alla invånare. Välkommen att använda!

Björn Gäddnäs

Anhållan om farthinder i bostadsområden

Nämnden för tekniska tjänster beslöt 13.9.2022 § 103 att privatpersoner kan ansöka om att kommunen placerar ut mobila farthinder och att man inte privat får placera ut dessa. Beslutet var också att tekniska avdelningen är den instans som beslutar om var mobila farthinder placeras. Kommunen har i dagsläget fem mobila farthinder till förfogande. Processen är enkel och kräver stöd från grannarna.

Så här gör du:

Fyll i ansökan: Kontakta kommunens tekniska avdelning för att få tillgång till ansökningsformuläret. Fyll i formuläret med nödvändig information om platsen och orsaken till att farthinder behövs.

Samla underskrifter: För att ansökan ska behandlas behöver det samlas minst 10 underskrifter från boende i området som stödjer förslaget om ett farthinder.

Skicka in ansökan: Lämna in det ifyll-

da ansökningsformuläret tillsammans med de insamlade underskrifterna till kommunen. Ansökan kan lämnas in via e-post eller direkt till kommunens kansli. Ansökan bör lämnas in innan 30.4. Ansökan måste göras varje år.

Nämndbeslut: Tekniska avdelningen granskar ansökan och gör en bedömning av behovet av farthinder. Beslutet fattas sedan av nämnden för tekniska tjänster i maj. Vid beslutet prioriteras först de gator där nämnden anser att nyttan är störst för flest. Om ansökan godkänns, kommer farthindren att installeras enligt kommunens tidsplan. Hindren placeras ut för ett år åt gången.

Att anhålla om farthinder är ett enkelt sätt att förbättra trafiksäkerheten och skapa en tryggare miljö för alla boende i området. Genom att samarbeta kan vi tillsammans bidra till en säkrare och tryggare boendemiljö!

Björn Gäddnäs

Asuinalueiden nopeusesteitä koskevat hakemukset

Teknisten palveluiden lautakunta päätti 13.9.2022 § 103, että yksityishenkilöt voivat anoa kunnalta asuinalueille sijoitettavia siirrettäviä nopeusesteitä, ja ettei niitä saa sijoittaa yksityisesti. Päätös oli myös, että tekninen osasto on se taho, joka päättää, minne siirrettävät nopeusesteet sijoitetaan. Kunnalla on tällä hetkellä käytettävissä viisi siirrettävää nopeusestettä. Prosessi on yksinkertainen ja edellyttää naapureiden hyväksyntää.

Tee näin:

Täytä hakemus: Ota yhteyttä kunnan tekniseen osastoon saadaksesi hakulomakkeen. Täytä lomake tarvittavalla tiedolla koskien sijaintia ja perustelut sille, miksi nopeusesteitä tarvitaan.

Kerää allekirjoitukset: Hakemuksen käsittely edellyttää, että alueen nopeusestettä tukevilta asukkailla on kerättävä vähintään 10 allekirjoitusta.

Lähetä hakemus: Jätä täytetty ha-

kulomake yhdessä kerättyjen allekirjoitusten kanssa kunnalle. Hakemus voidaan jättää sähköpostitse tai suoraan kunnankansliaan. Hakemus on jätettävä ennen 30.4. Hakemus on tehtävä vuosittain.

Lautakuntapäätös: Tekninen osasto tarkistaa hakemuksen ja arvioi nopeusesteiden tarpeen. Päätös tehdään teknisten palveluiden lautakunnassa toukokuussa. Päätöksenteossa priorisoidaan ensin ne kadut, joilla lautakunta katsoo olevan suurin hyöty. Jos hakemus hyväksytään, nopeusesteet asennetaan kunnan aikataulun mukaan. Esteet sijoitetaan yhdeksi vuodeksi kerrallaan.

Nopeusesteiden anominen on yksinkertainen tapa parantaa liikenneturvallisuutta ja luoda turvallisempaa ympäristöä kaikille alueen asukkaille. Yhteistyön avulla voimme edistää asuinympäristöjen turvallisuutta!

Björn Gäddnäs

Några daghem firade med skogsutfärder.

Firande av småbarnspedagogiken 50 år i Larsmo med välkomsttal av sektorchef för fostran och utbildning, Malin Stenman. Agneta Sandvik fortsatte med ramsor tillsammans med barn och daghemspersonal.

Småbarnspedagogiken firar 50 år

Småbarnspedagogiken i Larsmo kommun firar i år 50 år! Vi har i dagsläget sju daghem, kompletterande småbarnspedagogik i Bosund, Näs, Holm och Risö samt en familjedagvårdare inom småbarnspedagogik.

Barndagsvårdslagen tillkom 1973 i Finland vilket gjorde att kommunerna kunde börja ordna dagvård till förvärvsarbetande föräldrar. År 1974 övertog kommunen de daghem som tidigare hade grundats av frivilliga föräldraföreningar. Dessa var då Grev daghem och Bosund daghem. Daghem-

men ordnade under åren 1974-1999 både halvdags- och hel-dagsvård. Sedan från år 2000 blev halvdagsavdelningarna förskolor och dessa övertogs då av bildningsavdelningen.

Antalet platser inom småbarnspedagogiken har ständigt ökat de senaste tio åren. År 2014 hade vi cirka 165 platser inom dagvården och idag innehar småbarnspedagogiken mer än dubbelt så många platser i Larsmo kommun. Våra daghem är idag daghemmet Trälaren, daghemmet Lingon-skogen, friluftsdaghemmet Skogsglantan och daghemmet Ankeborg, Grev daghem, Fu-

ruholmens daghem samt vårt nybyggda daghem Storströmmens daghem.

Verksamheten vid våra daghem grundar sig på lagen om småbarnspedagogik 540/2018 samt grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022). Planen är vårt styrdokument och den ligger som grund för all vår verksamhet. Med småbarnspedagogik avses en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran och undervisning där pedagogiken betonas. Målet med småbarnspedagogiken är att stöda barns uppväxt, utveckling och lärande samt att främja barns

välbefinnande. För varje barn som deltar i småbarnspedagogiken uppgörs en individuell plan i samråd med barnets vårdnadshavare.

I år under 2024 uppmärksammar vi småbarnspedagogikens 50 år i Larsmo kommun! Detta firades på olika sätt på alla våra enheter vecka 47. Personalen uppmärksammades med en guldkant i vardagen där de bjöds på lite extra gott tilltugg till kaffestunden. Barnen firade veckan lång och även de bjöds på något gott. Vi uppmärksammade samtidigt denna vecka "Veckan för barnets rättigheter" och temat för i år var "Bar-

nets rätt att lära sig".

Under de 50 år som småbarnspedagogiken har varit verksam har det skett flera förändringar vad gäller både struktur och innehåll. Vi har vuxit som verksamhet och vårt innehåll har berikats med en målinriktad utveckling. Vi har idag professionell och kunnig personal ute på våra enheter och deras dagliga insatser är ovärderliga. Småbarnspedagogiken i Larsmo kommun är en högkvalitativ verksamhet, där vi alla utgår från "Där jag är trygg vågar jag växa!"

Johanna Långnabba & Anette Björkvik

Två dagar vid havet

Under våren fanns det möjlighet att ansöka om bidrag från Tina och Antti Herlins stiftelse. Bidraget kunde sökas för busskostnader för en naturupplevelse. Skogsglantan's friluftsdaghem var en av de enheter som hade turen på sin sida att bli beviljad bidraget. Vi fick tack vare det möjlighet att under hösten genomföra två naturupplevelsetillfällen vid ungdomscentret Villa Elba.

Vid det första tillfället fick vi ta del av ett havsforskningsprojekt. Innan vi for i väg tog vi reda på barnens förståelse, sedan jobbade vi kring temat i

ett projekt och avslutade med efterförståelse. Barnen fick bekanta sig med andra djur än enbart fiskar, som de hade förväntat sig. Med naturskolledarnas hjälp fick vi fånga upp små djur vid vattenbrynet. Vi fick använda havskikare och undersöka småkrypen från havet med mikroskop i deras laboratorium.

Vid det andra tillfället fick vi guidning av en ornitolog som guidade oss bland fågellivet både vid havet och i skogen. Vi hade också turen att både se och höra flera olika fågelarter. Efter utfärden ökade fågelintresset bland barnen och de har nu lärt sig några fågelarter.

Till våren hoppas vi igen kunna väcka fågelintresset till liv hos barnen.

Vid båda tillfällena fick vi avnjuta lunch vid Villa Elba som även innehöll efterrätt, vilket gav lite extra lyx på dagen. Målet med utfärden var också ett hållbarhetstänk. Under bussfärden diskuterade vi både avgasutsläpp och ansvarsfrågan med busschauffören, och även vindkraftverk kom naturligt på tal då vi körde förbi dem.

Angelica Storkamp & Sonja Mäenpää

Hållbarhetsveckan i kommunens skolor

Vecka 39 (23-29.9) uppmärksammades hållbarhetsveckan runtom i landet. Skolorna i Larsmo deltog med en mängd olika evenemang och aktiviteter. Hållbarhet kan förutom miljötank omfatta allt från bokbytarbord till elevhälsa. Här följer en inblick i några av de inspirerande programpunkter som anordnades i skolorna!

Under veckan ordnades flera evenemang som tog fasta på hållbarhet ur ett hälsoperspektiv. Bosund skola tjuvstartade hållbarhetsveckan redan fredag 20.9 med en höstvandring. I Cronhjelmsskolan arrangerades skoljoggen, Näs skola gick ut på en höstvandring med fokus på naturen och hur vi kan sköta om den och Holm skola hade en vandringsdag under vilken eleverna fick svara på hållbarhetsfrågor längs rutten till Knyppälbacka. Holmeleverna intog i bästa hållbarhetsanda sin lunch på medhavda kärli i stället för papperstallriker.

En central aspekt som syntes i många aktiviteter var en hållbar livsstil och vardag. Detta ingår också i skolornas läroplan. I Risö skola, Näs skola och Cronhjelmsskolan berörde de gemensamma samlingarna under veckan hållbarhetsfrågor. Risö skola arbetade kring bl.a. återvinning och sortering, och i ljuset av skolans 60-årsjubileum (läs mera om detta i en sepa-

rat artikel) var ett tema vikten av att ta hand om gemensam egendom, i detta fall skolhuset.

Flera programpunkter fokuserade på återbruk. I Cronhjelmsskolan ordnades en klädbytar dag med många deltaga-

re. Efter dagens slut fördes de kläder som blev kvar till en klädinsamling för välgörande ändamål. I både Holm skola och Bosund skola kunde eleverna ta med och byta till sig böcker genom bokbytarevenemang.

Eleverna i Bosund tryckte även egna skoltröjor med sitt namn och skolans logo på.

Social hållbarhet var ett annat återkommande tema. I Bosund skola bjöds eleverna på en teater framförd av per-

sonalen. Temat var "gör om, gör rätt" och fokus låg på hur man betar sig mot andra. Näs skola fick besök av Alaric Mård som berättade om hur det är att leva med en cp-skada och delade erfarenheter från sin barndom. Elevkårsstyrelsen i Bosund skola ordnade bingo med trevliga handlingar som skulle utföras under veckan. Som pris fick eleverna välja en aktivitet som genomfördes under en lektion, t.ex. MTB-cykling, fotboll eller pyssel. I några av skolorna ordnades dessutom elevhälsans dag med temat social hållbarhet under veckan och elevhälsopersonalen höll i trädarna för samarbetsövningar och en frågevandring.

På fredag under hållbarhetsveckan inföll Hem och Skola-dagen, vilket uppmärksammades på flera håll. Risö skola bjöd in till skolfrukost med över 150 deltagande vuxna, som veckan till ära uppmanades komma till skolan utan bil. I Holm skola och Cronhjelmsskolan ordnades öppet hus för vårdnadshavarna, som fick besöka sina barn under dagen.

Andra programpunkter och evenemang var bl.a. Hungerdagsinsamling, fokus på matsvinn, besök av tjeckiska gäster i Cronhjelmsskolan (läs mera om detta i en separat artikel) och skräpplockning kring skolan.

Sofia Lindkvist

Invigning av Storströmmens daghem

Storströmmens daghem är det sjunde daghemmet som har öppnat dörrarna för Larsmos kommande framtid! Den 3 oktober hade vi den officiella invigningen av Storströmmens daghem. Invigningen firades med pompa och ståt med inbjudna gäster, sång av barnen och självklart tårta och kaffe.

Sektorchefen för fostran och utbildning Malin Stenman välkomnade gästerna till invigningen. Vår kommundirektör Gun Kapténs höll tal och var glad över att bygget av det nya daghemmet nu var i hamn. Ulf Stenman, direktör för svenska verksamheten vid Finlands Kommunförbund, var inbjuden för att hålla in-

vigningstal och han fick även äran att klippa invigningsbandet. Sedan hölls en presentation av verksamheten vid daghemmet av biträddade daghemsföreståndare Lisa Hellström och områdesansvarig daghemsföreståndare Anette Björkvik. Efter det blev det dags för kaffe och tårta för alla inbjudna gäster och barnen serverades glass. Invigningen avslutades med en rundvandring i daghemmet.

Vardagen rullar nu på vid det nya daghemmet och alla njuter fullt ut av de nya utrymmena som ger en mångfald av möjligheter till lek och lärande!

Lisa Hellström & Anette Björkvik

Hjälp till att förbättra informations-säkerheten!

Olika medier har den senaste tiden rapporterat om en säkerhetsrisk i Wilma. Obehöriga parter har på vissa håll försökt logga in i Wilma-systemet med olika typer av testkonton.

I Larsmo kommuns läroanstalter används inga testkonton på det sätt som nämns i nyhetsrapporteringen. Användarrättigheterna i Wilma är begränsade så att man endast ser den information som man behöver för att utföra sitt arbete i Wilma. Dessutom tas föräldrade användarkonton och användarrättigheter regelbundet bort, vilket stärker informationssäkerheten.

Wilmas rekommendationer: så här förbättrar du din egen informations-säkerhet i Wilma

Det förekommer allt fler hot mot informationssäkerheten i digitala tjänster och därför är det viktigt att ha säkra rutiner i dessa tjänster. Var och en av oss kan bidra till en säker användning av Wilma.

Kom ihåg att hantera dina användarlösen på ett säkert sätt:

Använd ett starkt och svärgissat lösenord:

Använd gärna en lösenordsfras.

Lösenordet ska bestå av minst 8 tecken, helst 15 eller fler tecken.

Lösenordet ska innehålla specialtecken, siffror samt stora och små bokstäver.

Dela inte dina inloggningsuppgifter med andra!

När du använder Wilma, se till att du är på rätt Wilma-sida: <https://larsmo.inschool.fi/>

Om du ytterligare vill stärka säkerheten för ditt konto kan du välja att aktivera tvåstegsverifiering (MFA).

Om du väljer att aktivera MFA kommer inloggning till Wilma att kräva att du varje gång anger ditt användarnamn, ditt lösenord och en kod som du får från en mobilapp (Microsoft Authenticator, Google Authenticator eller motsvarande tjänst).

Mer information och instruktioner om hur det tas i bruk finns här: <https://help.inschool.fi/HOP/sv/Kayttajaoikeudet-ja-tunnukset/Wilma-tunnukset/Monivaiheinen-tunnistautuminen-MFA-Wilmassa.htm?Highlight=mfa>

Hur du byter lösenord

- Logga in i Wilma.

- Klicka på Inställningar uppe till höger och välj Kontoinställningar. Välj sedan Byt lösenord.

- Ge ditt gamla lösenord, ge ditt nya lösenord och upprepa ditt nya lösenord.

- Klicka på Byt lösenord.

Tommy Forsman

Tjeckiska lärare och elever på besök i Cronhjelmsskolan

Under veckorna 37 och 39 denna höst har Cronhjelmsskolan haft två olika Erasmus-besök från skolan Gymnázium Jeseník i Tjeckien. Skolan, som är en kombinerad högstadieskola och gymnasieskola, ligger i staden Jeseník i nordöstra Tjeckien.

Det första besöket ägde rum 9-13.9 och den veckan gjorde två tjeckiska lärare, Mia och Magda, en "job shadowing" i Cronhjelmsskolan. De bekantade sig med skolvardagen och skolkulturen i Larsmo. Det blev intressanta diskussioner, bl.a. om hållbarhet och om likheter och olikheter mellan de båda ländernas skolsystem.

Det andra besöket från Tjeckien ägde rum två veckor senare, under hållbarhetsveckan 23-27.9. Cronhjelmsskolan besöktes då av tio tjeckiska elever samt de två lärarna Jana och

Jitka. De tjeckiska eleverna, som sedan förra läsåret haft kontakt med elever i Cronhjelmsskolan, bodde under veckan hemma hos sina "vänelever". Eleverna från Jeseník följde under veckan med på lektionerna i Cronhjelmsskolan. En del av våra elever fick möjlighet att lära sig lite tjeckiska ord och uttryck i samband med vissa lektioner, och det diskuterades t.ex. skolluncher, läxor, regler i skolan och fritidsaktiviteter i våra länder.

Under denna hållbarhetsvecka gjorde en del Cronhjelmselever och de tjeckiska eleverna digitala grupparbeten under temat "What can we do to save our planet?". Eleverna samarbetade kring miljötips och skapade digitala arbetsytor fyllda med olika förslag på hur vi alla kan hjälpas åt för att få en bättre miljö.

En eftermiddag hade vi olika samar-

betslekar, och de tjeckiska eleverna fick tillsammans med sina vänelever också prova på att ha huslig ekonomi, ett skolämne som inte finns i Tjeckien. Naturligtvis fick de smaka på karelska piroger med äggsmör, potatissallad och knackkorpor, memma och salmiak.

En annan eftermiddag ordnades en guidad tur till Jakobstad och Fäboda. Det tjeckiska besöket avslutades med pizza vid Strandis Smokehouse. Veckan blev mycket lyckad och skapade minnen för livet för både elever och lärare. Cronhjelmsskolans värdelever tog under veckan hand om sina gäster på bästa möjliga sätt. Skolan riktar ett stort tack till de larsmofamiljer som under vecka 39 var värdfamiljer för de tjeckiska ungdomarna!

Gerd Söderlund,
Erasmus-koordinator,
Cronhjelmsskolan

Vi vill spara på miljön och även pengar

- vi både skickar fakturor och tar emot fakturor elektroniskt - delta i detta arbete du också!

Larsmo kommun uppmanar alla att använda e-faktura, det är smidigt och fakturan kommer alltid fram i tid. Vi skickar e-fakturan elektroniskt direkt till din nätbank.

Larsmo kommun uppmanar alla våra leverantörer att skicka e-faktura till oss. Informationen når då oss på direkten.

Information finns på vår hemsida, <https://larsmo.fi/ekonomi-och-strategi/faktureringsuppgifter/>

Haluamme säästää ympäristöä ja myös rahaa

- lähetämme ja vastaanotamme laskut sähköisesti - osallistu sinäkin tähän työhön!

Luodon kunta kannustaa kaikkia käyttämään e-laskua, se on helppoa ja lasku saapuu aina ajallaan. Lähetämme e-laskun sähköisesti suoraan verkkopankkiisi.

Luodon kunta pyytää kaikkia tavarantoimittajiamme lähettämään meille verkkolaskuja. Tällä tavalla tiedot saapuvat meille välittömästi.

Tiedot löytyvät verkkosivuiltamme osoitteesta <https://larsmo.fi/fi/talous-ja-strategia/laskutus-tiedot/>

Risö skola firar 60 år

Under innevarande år firas Risö skolas 60:e verksamhetsår och den 23 september inleddes hållbarhetsveckan i skolan genom att Karl-Johan Fagerudd berättade för både elever och personal om skolans tillkomst.

När Grev skola började bli för trångbodd insåg man i slutet av 1950-talet att det måste byggas en ny skola i kommunen. Hur man i praktiken skulle gå till väga var dock inte alldeles klart. Skulle Grev skola förstöras? Kunde man bygga en centralskola för hela Larsmo by i Grev? Eller skulle man bygga en ny skola längre söderut i kommunen?

Skolfrågan väckte debatt och en mängd utredningar gjordes under många år. Kommunfullmäktige stred om frågan och den behandlades sex gånger i fullmäktige innan man kom fram till att det byggdes en ny skola i södra skoldistriktet.

Innan bygget kunde påbörjas behövde kommunen beviljas både tillstånd och pengar från staten. Herman Fagerudd, som var lärare i Grev skola och sedan rektor i Risö skola, hade vänner i Helsingfors, bl.a. Gösta Cavonius som var chef för skolstyrelsens svenska avdelning, och goda kontakter till svenskspråkiga riksdagsmän. Den 9 oktober 1962 fick byggplanerna bifall från ministeriehall. Det kom brev från Verner Korsbäck och bygget av skolan kunde påbörjas. Den nya skolan invigdes sedan den 6 mars 1965.

Den ursprungligen tilltänkta byggplatsen var i närheten av platsen där vi idag har Fagerudds Bageri, men Storströmmen visade sig vara en lämpligare plats. Den ursprungliga byggplatsens namn följde dock med, då det geografiskt mer korrekta namnet egentligen hade varit Stora Furuholmen eller Storströmmen.

Det finns inte mycket i skolan i dokumentväg från skolans inledande år, förutom ett brandsynsprotokoll som dåvarande brandchefen i Larsmo, Boris Rönnqvist, den 10 september 1964 uppgjort gällande oljepannans ibruktagning. Därför var det extra välkommet att Karl-Johan donerade det handskrivna brev som hans far mottog från Lantbruksministeriet, där bygget fick sitt godkännande.

Brevet ramas in och kommer att stå på paradplats i skolhuset.

Kari Rönnqvist

Sektorn för fostran och utbildning 1.6 2024-

Från och med 1.6 2024 har vi inom Larsmo kommun gjort en organisationsförändring inom småbarnspedagogik, förskola och grundläggande utbildning.

Från att verksamheterna tidigare fungerade parallellt i två sektorer har vi från och med 1.6 2024 sammanfört verksamheten för småbarnspedagogik, förskola och grundläggande utbildning till en gemensam sektor, Sektorn för fostran och utbildning.

Målsättningen och syftet är att på ett ännu bättre sätt förtydliga en enhetlig lärtig och en gemensam röd tråd i verksamheterna från småbarnspedagogiken till den grundläggande utbildningen upp till årskurs 9 i vår kommun.

Malin Stenman

IF Pucken informerar

IF Pucken är en ishockeyförening från Larsmo som grundades redan år 1982. Då fanns endast uterinken vid Risö skola som träningsplats för de ivriga ishockeyspelarna. Föreningen har således en lång tradition inom ishockey och har blivit en viktig del av det lokala idrottslivet i Larsmo-Jakobstadsnejden. Med rötterna i en liten, men entusiastisk ort har IF Pucken lyckats bygga upp en verksamhet som engagerar små barn, ungdomar och äldre.

I nuläget har föreningen drygt 160 spelare med lag i åldrarna 5-18 år. Föreningen strävar efter att fostra unga talanger genom ett starkt juniorarbete, där de lär sig inte bara ishockeyns grunder, utan även värderingar som laganda, disciplin och respekt.

Hockeykarriären börjar redan i tidig ålder. Den yngsta gruppen, dvs. hockeyskolan, har för tillfället 42 deltagare. I hockeyskolan kan man som barn börja så länge man nått och jämnt kan stå på sina skridskor. Hockeyskolan startade den 18 september i höst och ledarna ser många ivriga pojkar och

flickor som är redo att spela varje måndag kl. 18-19. Ansvariga för hockeyskolan är Johan Sandvik och Piia Wikman.

IF Pucken strävar efter att hålla tröskeln låg för att börja, vilket gör det enkelt att komma med oavsett ålder. I år har föreningen startat ett nytt lag för U8, för spelare i åldrarna 5-7 år.

En viktig spelplats idag för både IF Pucken och andra lokala hockeyslag är Jakobstads ishall, Kristallen, som är en central punkt för ishockeyn i regionen. Kristallen erbjuder goda träningsmöjligheter och står värd för matcher på olika nivåer, från ungdomsserier till seniornivå.

IF Pucken har samarbete med Highsticks och kan därför erbjuda caféservering under alla hemmamatcher. I grillen säljs ofta den populära hot dogen som Highsticks tagit fram. Kristallen fungerar som en mötesplats för hockeystresserade i hela regionen, där idrottsglädje och gemenskap står i fokus.

Tillsammans bidrar IF Pucken, övriga föreningar och ishallen Kristallen till att hålla ishockeyn levande och vital i regionen, samtidigt som de inspirerar kommande generationer att fortsätta traditionen av tälkoarbete och sportslig gemenskap.

Styrelsen

Barnens Vasalopp

Välkommen med på årets roligaste skidevenemang! Barnens Vasalopp ordnas i idrottsparken lördagen den 22 februari 2025. Anmälningens info hittar du på föreningens webbplats och på Facebook.

Träna med oss!

Våra träningsgrupper är i full gång. Friidrottarnas vinterträningar hålls i Cronhjelmsskolan tisdagar kl. 18, skidskyttarnas juniorgrupp tränar onsdagar kl. 18 vid skjutbanan och även skidåkarna är i gång. Ta kontakt med oss för mer info.

Välkommen med i vår verksamhet!

Larsmo IF
www.larsmoif.idrott.fi

Dessa små hus är tillverkade i stengods och glaserade med blålera från larmsjön.

Studio Mia – hållbar keramiktillverkning i Fagernäs

I ett modernt trähus vid sjön i Fagernäs bor Maria Fagerudd tillsammans med maken Jonny och deras två barn Saga och Uno. Maria är utbildad klasslärare men är just nu världledig med Uno.

Maria är en kreativ person med ett stort trädgårdsintresse som upptar mycket av hennes tid på sommaren. Men när det blir höst och mörkret lägger sig sätter hon sig gärna ner vid drejskivan och skapar sin egen keramik av stengods.

Maria Fagerudd drejar stengods i deras garage där hon också har en lämplig brännugn för ändamålet.

– Jag drejar ofta på kvällarna när barnen sover, berättar Maria.

Intresset för keramiktillverkning började för sju år sedan när hon deltog i Medborgarinstitutets kurser i Purmo. Idag leder hon själv också kurser för Arbis i Jakobstad.

Det märks att Maria älskar att

dreja. Hemmet har genom åren fyllts med hennes egentillverkade keramik, allt från skålar, tallrikar och vaser till ljusstakar.

Och idag är hennes hobby en bisyssla. I ett arbetsrum inne i deras hus intill köket och vardagsrummet finns ett lämpligt utrymme för hennes företag Studio Mia som grundades för fyra år sedan. Från sin ateljé har Maria en bra uppsikt över resten av huset och familjen när hon färdigställer keramik.

– Just nu är jag nöjd med att ha en småskalig verksamhet som ger mig glädje, det är en trevlig hobby, säger Maria.

Keramikföremålen ska brännas i ugnen i två omgångar. Stengods är ett hållbart material som bränns i höga temperaturer, i ca 1 200–1 300 grader. Efter den första bränningen glaserar man keramik för att få en fin yta och man kan även använda sig av olika färger

för dekoration. Sedan bränner man föremålet igen för andra gången för att få det ännu mera hållbart och vattentätt.

Maria har till och med tagit var på blålera från Larmsjön för att glaserasina föremål. Hon har blandat ut det med vatten för att sedan pensla på föremålen.

Det svåraste att lära sig i drejningsprocessen är enligt Maria att "centrera leran", det vill säga att få ihop massan till en lämplig form att börja jobba med.

– Det ser kanske lätt ut att dreja på film, men jag har säkert hundratals timmar av övning, säger Maria.

Och den erfarenheten syns i alla de vackra och hållbara keramikföremål som hittas hos Studio Mia.

Maria Fagerudd marknadsför sina produkter främst via sociala medier, och hon deltar också i kommande julmarknader i nejden.

Nina Forss-Hästbacka

Studio Mia – kestävää keramikan valmistusta Fagernäsissä

Modernissa puutalossa Fagernäsissä järven rannalla asuu Maria Fagerudd yhdessä miehensä Jonnyn ja heidän kahden lapsensa Sagan ja Unon kanssa. Maria on koulutukseltaan luokanopettaja, mutta on tällä hetkellä hoitovapaalla Unon kanssa.

Maria on luova henkilö, jonka suuri puutarhakiinnostus vie paljon hänen aikaansa kesällä. Mutta kun syksy saapuu ja pimeys laskeutuu, hän istuu mielellään alas dreijan ääreen ja luo omaa keramiikkaansa.

Maria Fagerudd dreijaa keramiikkaa autotallissaan, jossa hänellä on myös sopiva polttouuni tätä tarkoitusta varten.

– Dreijaan usein iltaisin, kun lapset nukkuvat, Maria kertoo.

Kiinnostus keramiikkavalmistukseen alkoi seitsemän vuotta sitten, kun hän osallistui Purmon kansalaisopiston kurseille. Nykyään hän johtaa myös kurseja Pietarsaaren Työväenopistossa.

On selvää, että Maria rakastaa dreijaamista. Koti on vuosien varrella täyttynyt hänen itse valmistamastaan keramiikasta, kaikkea kulhoista, lautasista ja vaaseista kynttilänjalokoihin.

Ja tänään hänen harrastuksestaan on tullut sivutoimi. Talon sisällä, keittiön ja olohuoneen vieressä, on sopiva tila hänen yritykselleen Studio Mia, joka perustettiin neljä vuotta sitten. Ateljeestaan Maria näkee hyvin muun perheen

ja talon, kun hän viimeistelee keramiikkaansa.

– Tällä hetkellä olen tyytyväinen pienimuotoiseen liiketoimintaan, joka tuo minulle iloa. Se on mukava harrastus, sanoo Maria.

Keramiikkatuotteet poltetaan uunissa kahdessa erässä. Kivitavara on kestävä materiaali, joka poltetaan korkeissa lämpötiloissa, noin 1 200–1 300 asteessa. Ensimmäisen polton jälkeen keramiikka lasitetaan, jotta saadaan kaunis pinta, ja koristeluun voidaan myös käyttää erilaisia värejä. Sitten esine poltetaan uudelleen toisen kerran, jotta se olisi vielä kestävämpi ja vedenpitävä.

Maria on jopa käyttänyt Luodonjärvestä kerättyä sinisavea tuotteidensa lasittamiseen. Hän on sekoittanut sen veteen ja siveltelee sen esineisiin.

Maria mukaan vaikeinta dreijaamisprosessissa on "saven keskittäminen", eli saada massa sopivaan muotoon, jotta sen työstäminen voidaan aloittaa.

– Se näyttää ehkä helpolta elokuviissa, mutta minulla on varmasti satoja harjoitustunteja, sanoo Maria.

Ja tämä kokemus näkyy kaikissa kauniissa ja kestävässä keramiikkatuotteissa, joita löytyy Studio Miasta.

Maria Fagerudd markkinoi tuotteitaan pääasiassa sosiaalisessa mediassa, ja hän osallistuu myös alueella järjestettäviin tuleviin joulumarkkinoihin.

Nina Forss-Hästbacka

Året vid Bjärgas

Verksamheten tuffar på inom Larsmo Hembygdsförening. Evenemangen under året har varit välbesökta. Kutulaftonen blev en blåsig historia där stekningen blev tvungen att flyttas inomhus, men det gick också riktigt bra. 120 kg kutul blev stekt i över 20 kg smör vid åtta olika stekstationer. Man kan även notera att kutulmängden stadigt ökar varje år.

Föreningen har även tagit emot en del museiföremål från privatpersoner under året. Bland annat en "assistentlådo" från Västerby samt ett Equitygevär. Geväret är nu skickats för plombering, och

till sommaren ska det få ett fint ställe på museiområdet. Under sommaren har även en orgel från Anderssens fabrik blivit donerad till föreningen, den som Alfred Vikström köpte till Moras i Näs 1930. Alfred Vikström levde ett förhållandevis kort men händelserikt liv. Han emigrerade till Amerika 1913 och blev efter en tid inkallad till USA:s armé. Han stred i första världskriget och blev gasförgiftad i Frankrike 1918. Alfred blev kort därefter kallad hem till Finland och övertog hemmanet vid Moras, som han sedan skulle sköta om fram till 1936. Då tog hans brorsöner över. Alfred flyttade till Jakob-

stad och dog sedemera i sviterna efter gasförgiftningen 1944.

Alfred var även en aktiv fotograf. Hans omfattande fotografisamling ger oss idag ögonblicksbilder från en svunnen tid

i Eugmo och runt om i kommunen. Samlingen kom sedan att doneras till vårt lokalhistoriska arkiv av hans söner Roy och Paul Vikström. Det är även de som önskat att Alfreds orgel skulle placeras vid Bjärgas. Tack!

På museiområdet kan nämnas att hembygdsgården målats utvändigt och bokstäverna pifats upp. Nu kommer den att hållas snygg många år framöver. Museiområdet behöver regelbunden tillsyn och våra tisdagstalkon skulle nog kunna hantera mera folk. Har man ett intresse av lokalhistoria och vill vara med och värna om den hittas nog lämpliga uppgifter

inom hembygdsföreningen.

Uthyrningen av Sandras har varit livlig under året. I skrivande stund pekar prognosen för 2024 på rekord i antal uthyrningar. En annan stor inkomstkälla för föreningen är Aalnacko, en väggkalender med gamla bilder från Larsmo. Föreningen har tryckt upp en väggkalender för 2025, vilket blir den sjätte upplagan. Den är ett bra sätt att stöda föreningen och säljs av styrelsens medlemmar och av närbutiker i kommunen.

Peter Liljekvist

Wava-institutet firar

Wava-institutet firar 50 år av grundläggande konstundervisning i Jakobstadsregionen

Jakobstads musikinstitut inledde sin verksamhet hösten 1974, vilket innebär att det nuvarande Wava-institutet under pågående läsår firar sitt 50-årsjubileum. Jubileet markerar ett halvt sekel av betydelsefull konstundervisning i Jakobstadsregionen. Under temat **Peace, Love & Understanding** arrangeras olika aktiviteter och evenemang som hyllar institutets verksamhet, elever och den långa resa som Wava-institutet gjort.

Jubileumsårets syfte är att inte bara lyfta fram dagens elever, lärare och mångsidiga

verksamhet, utan också att berätta om Wava-institutets rika historia och den viktiga roll som konstundervisningen har spelat i regionen. Under läsåret vävs både gamla och nya berättelser om Wava samman för att fira det förflutna och inspirera framtiden.

Jubileumsfirandet för Wava-institutets 50 år kommer att nå sin höjdpunkt under festveckan den 17–23 februari 2025. Under denna vecka planeras en rad evenemang och aktiviteter som lyfter fram institutets historia och nutid, där både elever, lärare och regionens invånare är inbjudna att delta. Festveckan kulminerar i en stor tvärkonstnärlig jubileumsfest i Schaumansalen.

Wava-institutet informerar kontinuerligt om jubileumsårets evenemang på sin hemsida och via sina kanaler på so-

Bildkonst vid Wava-institutet. Kuvataide Wava-instituutissa.

ciala medier. Under året är det möjligt att följa institutets resa genom historiska tillbakablickar och berättelser som lyfter fram dess utveckling. Läsarna ges också inblick i dagens verk-

samhet och får ta del av intervjuer med både nuvarande och tidigare elever och lärare, som delar med sig av sina upplevelser och erfarenheter från sin tid på Wava.

Wava-institutet välkomnar alla att delta i firandet och dela glädjen över 50 år av konstundervisning som berikat Jakobstadsregionen.

Wava-opisto juhlii

Wava-opisto juhlii taiteen perusopetuksen 50 vuotta Pietarsaaren seudulla

Pietarsaaren musiikkiopisto aloitti toimintansa syksyllä 1974, mikä tarkoittaa, että nykyinen Wava-opisto viettää kuluvana lukuvuonna 50-vuotisjuhlaansa. Juhlavuosi merkitsee puol-

ta vuosisataa merkityksellistä taideopetusta Pietarsaaren seudulla. Teemalla **Peace, Love & Understanding** järjestetään erilaisia aktiviteetteja ja tapahtumia, joilla juhlistetaan opiston toimintaa, oppilaita ja pitkää matkaa, jonka Wava-opisto on kulkenut.

Juhlavuoden tarkoituksena on tuoda esille paitsi nykyiset oppilaat, opettajat ja monipuolinen toiminta, myös kertoa Wava-opiston rikkaasta histo-

riasta ja taideopetuksen tärkeästä roolista alueella. Lukuvuoden aikana yhdistyvät niin vanhat kuin uudetkin kertomukset Wavasta juhlistamaan menneisyyttä ja inspiroimaan tulevaisuutta.

Wava-opiston 50-vuotisjuhla huipentuu juhla viikolla 17–23. helmikuuta 2025. Juhla viikon aikana on suunniteltu useita tapahtumia ja aktiviteetteja, jotka nostavat esiin opiston historiaa ja nykyhetkeä, ja joihin oppilaat,

opettajat sekä alueen asukkaat ovat tervetulleita osallistumaan. Juhlaviikko päättyy suureen poikkitaiteelliseen juhla tapahtumaan Schaumansalissa.

Wava-opisto tiedottaa juhluvuoden tapahtumista jatkuvasti verkkosivustollaan ja sosiaalisen median kanavillaan. Vuoden aikana voi seurata opiston matkaa historiallisten katsauksien ja kertomusten kautta, jotka tuovat esiin sen kehityksen. Lukijoille tarjo-

taan myös katsaus nykyiseen toimintaan sekä haastatteluita nykyisten ja entisten oppilaiden ja opettajien kanssa, jotka jakavat kokemuksiaan ja muistojaan ajastaan Wavassa.

Wava-opisto toivottaa kaikki tervetulleiksi osallistumaan juhlintaan ja jakamaan ilon 50 vuotisesta taideopetuksesta, joka on rikastuttanut Pietarsaaren seutua.

Nelly Rapp-feber i klass 3 i Näs skola

Klass 3 i Näs skola har drabbats av en riktig Nelly Rapp-feber. De har ett flertal veckor fokuserat på Martin Widmarks mysrysliga bokserie om monsteragenten Nelly Rapp.

Eleverna har givetvis själva läst massor av de populära böckerna (några har t.o.m. läst alla 23!) och deras lärare Alex Enkvist har även läst högt för dem. De har lärt känna böckernas karaktärer Nelly Rapp, Valle, LENA-SLEVA, farbror Hannibal samt hunden London och fått följa med dem till Monsterakademien för att plugga på om monster och farligheter.

Brädspelet "Nelly Rapps vampyrjakt" har också varit i flitig användning och eleverna har dessutom läst många faktaböcker om tomtar, troll, vät-

tar, enhörningar, sjömonster etc. ur bokserien "Mystiska väsen". De har deltagit i en Nelly Rapp-orientering och givetvis lärt sig massor om nordisk folktro!

Men bäst av allt är att alla

elever i klassen har fått skapa sina egna monsteragentprofiler inför spelet "Nelly Rapps rollspel". De har fantiserat, ritat, skrivit och funderat vad de ska ha för namn, hur de ska se ut samt vilka egenskaper de ska

ha enligt principen **de tre L:en** - lugn, lärdom och list.

Den 14 och 15 november gick själva rollspelet "Nelly Rapp och Velmas Vattenland" av stapeln och eleverna rullade tärningarna för att anta utmaningarna

de hittade där. Vattenparken är nämligen hemsökt av spöken, troll och bäckhästar och ser du inte upp riskerar du att trollbindas av den opålitliga Näcken.

Eleverna blev indelade i mindre grupper och skulle lösa uppgifterna de fann vid de olika stationerna Vattenrutschkanan, Restaurangen, Kontoret, Utomhuspoolen och Spa-avdelningen. Besitter deras monsteragenter manntro de egenskaper de behöver?

Kommer de att lyckas samla alla föremål de behöver för att få Näcken att flytta?

Förhoppningsvis får de 23 klasskompisarna i klass 3 blodad tand och börjar skriva och skapa egna äventyr för sina monsteragenter att lösa!

Ulrika Backlund

Bli en läsare du också!

Larsmobarnen lånar mer böcker än många andra och kommunen ligger ofta i topp i utlåningsstatistiken. Men det finns också utmaningar – unga som inte läser och vuxna som aldrig besöker biblioteket.

Bibliotekschef **Beatrice Villman** och hennes kollegor funderar just nu mycket på hur biblioteken ska fortsätta vara relevanta. Frågan de ställer sig är hur man ska få icke-läsare att öppna en bok. Eller ens komma in till biblioteket.

– Vårt arbete handlar i grunden om att upprätthålla ett demokratiskt samhälle. Utvecklingen går tyvärr mot att vi läser allt mindre, vilket i förlängningen leder till sämre läsförståelse och ett fattigare ordförråd – och därmed sämre förmåga att vara en del av ett demokratiskt samhälle och klara av olika vardagsituationer, säger hon.

Vi träffar henne tillsammans med kommunens läspedagog **Ulrika Backlund**, som jobbar med att främja läsningen bland skoleleverna. Och här har man verkligen lyckats. År 2023 registrerades sammanlagt 135 246 lån, vilket innebär 23,59 lån per invånare. Huvudbiblioteket är också ett populärt ställe att visas på efter skolan, något som bibliotekschefen välkomnar.

– De som hänger här vet att det finns böcker, och då blir också tröskeln att låna hem en bok lägre.

Viktigt med förebilder

Men det finns som sagt också utmaningar. Undersökningen *Hur står det till med läsningen?* (Jyväskylä universitet, 2023) visar att familjens socioekonomiska ställning spelar stor roll för elevens läsförmåga, och att det även finns regionala skillnader – österbottniska fjärdeklassister läser till exempel sämre än eleverna i huvudstadsregionen.

– Det här ser vi också hos oss. Vi vet att hemmets roll är viktig och att utbildningsnivån har betydelse, och därför satsar vi på att skapa läsare redan i lågstadiet. Att säga att man inte behöver lä-

När man ska väcka läslusten hos unga handlar det mycket om att ändra attityder, säger läspedagogen **Ulrika Backlund** och bibliotekschef **Beatrice Villman**.

sa köper vi inte – oavsett vad du ska jobba med behövs en grundläggande läsförståelse, säger Beatrice Villman.

Biblioteket lät nyligen göra en egen undersökning om skolelevernas läsvanor, och resultaten visar det som personalen redan sett med egna ögon – i femman, sexan avtar intresset för att läsa böcker på fritiden.

– Det är här läspedagogen kommer in i bilden. Vi vill försöka fånga upp de här eleverna och hålla kvar intresset, så att de får med sig läslusten till högstadiet och ge dem en så pass positiv bild av biblioteket att de kommer tillbaka i vuxen ålder.

26 procent av eleverna på femman/sixan säger att de läser varje dag, medan samma siffra bland sjundeklassisterna är endast 7 procent. Andra tydliga trender är att flickor läser mer än pojkar, att barn och unga lånar allt tunnare och enklare böcker och att de klassiska bokslukarna blir färre.

Ulrika Backlund säger att den största boven är smarttelefonen.

– Den stjäl både tid och uppmärksamhet, och det ständiga plingandet gör att många inte kan koncentrera sig på en bok.

Hennes knep för skolor är enkla, men fungerande:

– Se till att böcker är lättillgängliga, skapa en nyfikenhet genom bokbingo,

läspussel, läsnätter, lästävlingar och allt möjligt annat som gynnar bokintresset. Och förstås behöver vi vuxna vara goda förebilder och visa att vi läser.

Svårare att nå vuxna

När det gäller unga vuxna och vuxna är lånestatistiken inte lika rolig läsning. Den största utmaningen finns bland män i åldern 30–50. Där biblioteket lyckas locka kvinnor med stickcaféer, finlandssvenska författarbesök och svenska deckare finns inte riktigt någon motsvarighet för män.

– Vi vet att gruppen icke-läsare finns, men inte hur vi ska nå dem. Det är vår största utmaning just nu. Det som gläder mig är papporna som kommer in med sina barn. Det finns de som inte har läst en bok i vuxen ålder, men när de är här med barnen hoppas vi samtidigt kunna väcka deras egen läslust, säger Beatrice Villman.

Hon pratar om dagens bibliotek som ett slags upplevelsecenter, men också som ett offentligt rum och den sista demokratiska utposten med ett visst ansvar.

– Vilket annat ställe finns det som är värderingsfritt, öppet för alla och erbjuder gratis material?

En längre version av artikeln finns att läsa på webbplatsen larorikt.fi

Sonja Finholm, text och foto

Bibliotekens öppettider Kirjaston aukioloajat

Huvudbiblioteket Pääkirjasto

Tel/Puh.: 785 7265
Videvägen/Pajutie 2 D
68570 LARSMO
e-post: bibl.larsmo@larsmo.fi

Öppettider (med personal)

Aukioloajat (henkilökunta paikalla)

måndag/maanantai	13-20
tisdag/tiistai	12-19
onsdag/keskiviikko	16-19
torsdag/torstai	12-19
fredag/perjantai	10-16

Meröppet (utan personal)

Omatomiat (ilman henkilökuntaa)

måndag/maanantai	8-13, 20-21
tisdag/tiistai	8-12, 19-21
onsdag/keskiviikko	8-16, 19-21
torsdag/torstai	8-12, 19-21
fredag/perjantai	8-10, 16-18
lördag/lauantai	10-18
söndag/sunnuntai	10-18

Bosund bibliotek

Bosundin kirjasto

Tel/Puh.: 728 3099
Skolvägen/Koulutie 13 C
68555 BOSUND
e-post: bosund.bibliotek@larsmo.fi

Öppettider/Aukioloajat

måndag/maanantai	12-19
tisdag/tiistai	9-16
onsdag/keskiviikko	Stängt/suljettu
torsdag/torstai	12-19
fredag/perjantai	10-16

Boktips på nya böcker

Skönlitteratur:

Engman, Pascal: Ingen Frantz, Lotta: Släktled Gustavsson, Maria: Pärlstickarens hustru Hoover, Colleen: För sent Jansson, Anna: Gå över lik Riley, Lucinda: Olivträdet Rämö, Satu: Rösa & Björk Schepp, Emelie: Hundra dagar i juli Smirnoff, Karin: Lokattens klor (Millennium ; 8) Åman, Annika: Utbryterskan

Faktaböcker:

Baldehy, Ebonita: Söld : min väg tillbaka

Below, Camilla von: När barnen flyttar hemifrån Ett hav emellan : de finska krigens barn berättar Lundin, Thomas: Tjo, hopp och kärlek Mazzarella, Merete: Att lära sig falla Mickelsson, Christa: Lilla förlustboken Navalnyj, Aleksej: Patriot Olovsson, Robin: Historien om Norrland. Dimmans land Sirén, Ralf: Soldat nr 13 : Ralf Sirén och kriget i Ukraina Torvalds, Sofia: Att resa sig efter ett fall

Bibliotekspersonalen

Reserverade böcker nu även tillgängliga under huvudbibliotekets meröppettider!

Vi har sedan november tagit i bruk en reserveringshylla för våra kunder vid huvudbiblioteket. Ni kan själva hämta era reserverade böcker under bibliotekets öppettider. När du får ett textmeddelande om att boken anlant får du även en kod som är ditt reservationsnummer. Numret är ditt personliga reservationsnummer och du får samma nummer varje gång du får ett textmeddelande om att en reserverad bok finns att avhämta. Ifall du som kund har en chipnyckel till det meröppna biblioteket så kan du även hämta dina reserverade böcker under ti-

der när biblioteket är meröppet. Kom ihåg att låna boken du hämtar från reserveringshyllan!

Vi vill ännu påminna om möjligheten att utnyttja huvudbiblioteket när personalen inte är på plats. Ett meröppet bibliotek är ett bibliotek där man installerat system som gör självbetjäning möjlig för kunderna. För att kunna besöka biblioteket utanför de egentliga öppettiderna behöver du ett bibliotekskort och en chipnyckel som du kvitterar ut från biblioteket. Du bör också vara över 18 år gammal. Under den meröppna tiden finns ingen bibliotekspersonal på plats, men däremot har lokaliteterna

teknisk övervakning, bland annat kameraövervakning. Du kan låna böcker och annat material, läsa tidningar, studera eller jobba även när personal inte är på plats. Under bibliotekets normala öppettider ger bibliotekspersonalen handledning i hur meröppet fungerar. Förutom de 30 timmar per vecka då vi är på plats så kan vi även erbjuda 48 meröppettimmar fördelade på alla veckans dagar.

Vi har redan nu över 350 kunder som utnyttjar meröppet; välkommen du också att bli en av dem!

Beatrice Villman